

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi AMK

NSOSTK14

2017

Petra Alamäki

TEATTERIPROJEKTIN HYVINVOINTIVAIKUTUKSET JA TEATTERIMENETELMIEN JUURTUMINEN TYÖYHTEISÖÖN

– Kirjallisuuskatsaus Myrskyn teatteriprojekteihin

Petra Alamäki

TEATTERILÄHTÖISTEN MENETELMIEN HYVINVOINTIVAIKUTUKSET JA MENETELMIEN JUURTUMINEN TYÖYHTEISÖÖN

- Kirjallisuuskatsaus Myrskyn teatteriprojekteihin

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä kartoitus siitä, millaisia hyvinvointivaikutuksia teatteriprojektit ovat tuottaneet nuorille ja kuinka teatteritoimintaa on omaksuttu työhön. Toimeksiantajana toimi Taikusydän, joka kehittää taidelähtöisiä menetelmiä eri alojen hyödynnettäväksi työelämään.

Opinnäytetyön toteutus alkoi sopivien projektien etsimisestä sekä loppuraportteihin tutustumisesta. Myrskystä, joka on valtakunnallinen toimija taidelähtöisten projektien rahoittamisessa, löytyi sopivat aineistot kartoituksen tekemiseksi. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta ja aineistot rajattiin vuosiin 2013-2016, 13-18 vuotaisiin nuoriin sekä pääkaupunkiseutuun. Neljä projektia valikoitui tutkimukseen ja niiden raporteista etsittiin yhtäläisyyksiä. Sisällönanalyysillä tulokset koottiin selkeämpään muotoon.

Selkeimmin esille nousevia hyvinvointivaikutuksia olivat sosiaalisten taitojen vahvistuminen, itsevarmuuden lisääntyminen, ystävyysuhteet, kokemus kuulluksi tulemisesta sekä yhteisöllisyyden tunne. Lisäksi maailmankuva laajentui, keskittymiskyky parani ja identiteetti sai positiivista pohjaa rakentua.

Teatteritoiminnan jatkumista kartoitettiin haastattelemalla projekteissa mukana olleita yhteistyökumppaneita, joista seitsemän henkilöä vastasi haastatteluun. Tuloksista ilmeni, että suurin osa ei ollut omaksunut teatteria omaan työhönsä. Paikoissa, joissa toimintaa oli jatkettu, oli työntekijä omannut teatteritaustaa ennestään tai nuoret olivat itse toiminnan jatkumista pyytäneet. Muissa paikoissa työntekijät kokivat olevansa ulkopuolisia tai kiinnostus oli muissa toiminnallisissa menetelmissä.

Tulokset teatteriprojekteista olivat todella positiivisia, mutta työn omaksuminen ei ole yksinkertaista. Se vaatii työntekijältä aitoa kiinnostusta teatteria kohtaan, mutta myös taidon innostaa nuoria mukaan.

ASIASANAT:

teatterilähtöiset menetelmät, teatteriprojektit, hyvinvointi, nuoriso

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social Services

2017 | 51 + 5

Petra Alamäki

THE WELFARE EFFECTS OF THEATRE PROJECTS AND THE ADOPTION OF THE THEATRE METHODS INTO THE WORKING COMMUNITY

- a descriptive literature review of theatre projects of Myrsky

The purpose of the thesis was to make a survey of what kind of welfare effects theatre projects have had on the young and how the theatre activities have been adopted into the work. The principal of the thesis was Taikusydän, which develops different kinds of art-based methods for fields to use in daily work.

The implementation of the thesis started by finding the suitable projects and familiarizing with their final reports. Myrsky, which is a nationwide organization in the funding of art-based projects, had the suitable material for realizing the survey. The research method was descriptive literature review. The data was limited to the years between 2013 and 2016 to teenagers between the ages of 13 and 18, and the capital region. Four of the projects were chosen for closer examination. The results of the projects were examined for similarities and then compiled to a more explicit form by a content analysis.

The clearest and biggest welfare effects in the participants were the increase in social skills, the rise of self-confidence, friendships, the experience of being heard, and the feeling of belonging. Also, their world view expanded, concentration improved and identity gained positive basis for growth.

The continuity of the theatre activities was mapped by interviewing the cooperation partners of the projects and in total seven people answered the interview. It could be seen from the results that most of the cooperation partners had not adopted theatre to their own work. In the places that the activities were adopted, the employees had previous experience from the theatre, or the young themselves had asked for the activities to continue. In other places, the employees felt like they were outsiders or their interests were in other functional methods.

The results of the projects were highly positive, but adopting the methods to work is not that straightforward. It requires a genuine interest in the theatre, but also the ability to inspire young people.

KEYWORDS:

theatre-based methods, theatre projects, welfare, young people

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TEATTERI JA DRAAMA TAITEENLAJEINA	8
2.1 Toiminnalliset teatterilähtöiset menetelmät	9
2.2 Teatterimenetelmien siirtyminen sosiaalialan kentälle	11
2.3 Teatteriprojektit Suomessa	13
3 NUORUUDEN KEHITYS	16
3.1 Nuoruuden tuomat muutokset	16
3.2 Nuoruuden psyykkiset haasteet	17
3.3 Nuorten hyvinvointi nykypäivän Suomessa	19
3.4 Nuoret ja teatteritaiteet	20
4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	23
4.1 Tarkoitus ja tavoitteet	23
4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	24
4.3 Kirjallisuuskatsauksen aineiston hankinta	25
4.4 Haastattelu tutkimusmenetelmänä	27
4.5 Haastatteluiden aineiston keruu	28
4.6 Sisällönanalyysi analyysimenetelmänä	29
5 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET	31
6 HAASTATTELUIDEN TULOKSET	36
7 POHDINTA	40
7.1 Ajatuksia keskeisistä tuloksista	40
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	44
7.3 Ammatillinen kasvu ja jatkokehittämissuhteet	47
LÄHTEET	49

LIITTEET

Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen sisällönanalyysi.
Liite 2. Haastatteluiden sisällönanalyysi.

KUVIOT

Kuvio 1. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä.
Kuvio 2. Teatterin jatkuminen ja omaksuminen työhön.

30
39

1 JOHDANTO

Tutkimuksessani kartoitan Myrsky-rahoituksen saaneiden teatteri-projektien hyvinvointivaikutuksia nuorten keskuudessa ja selvitän, miten hyväksi havaitut teatterimenetelmät ovat juurtuneet työyhteisöihin. Myrsky on valtakunnallinen kattoprojekti, joka tukee projektirahoituksella nuorten taideprojekteja ympäri Suomea. Nuorille avautuu mahdollisuus toteuttaa itseään taiteen keinoin ammattilaisten ohjauksessa, ja pääasiakasryhmänä ovatkin hankalassa elämäntilanteessa olevat nuoret. (Lasten ja nuorten säätiö 2017a.)

Teen opinnäytetyöni Taikusydämelle, joka pyrkii kehittämään ja sisällyttämään taidelähtöisiä menetelmiä eri alojen työhön helposti omaksuttavassa muodossa (Taikusydän 2016). Aluksi aion soveltaa jotain menetelmää asiakasryhmässä ja havainnoida sen vaikuttavuutta, mutta lopulta päädyinkin tekemään kirjallisuuskatsauksen vanhoihin projekteihin. Syynä tähän on se, että uusia projekteja ja hankkeita alkaa ja päättyy jatkuvasti. Harvemmin tulee pysähtyttyä oikeasti tarkastelemaan ja kokoamaan yhteen, mitä projekteilla onkaan saatu aikaan.

Tavoitteeni on koota toimeksiantajalleni Taikusydämelle kätevä ja tiivistetty tietopaketti teatterilähtöisten menetelmien hyvinvointivaikutuksista, jolloin tiedot olisivat nopeasti ja helposti löydettävistä ilman pitkien raporttien lukemista.

Pienenä lisänä toteutan haastatteluja teatteriprojekteissa mukana olleille organisaatioille ja kyselen, miten toiminta on projektien päättymisen jälkeen jatkunut? Onko menetelmiä otettu työhön mukaan, vai onko projekti päättymisen jälkeen vain vaipunut unholaan?

Toteutin tutkimuksen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmällä. Menetelmällä kuvataan aikaisempaa tietoa ja pyritään ymmärtämään sitä (Kangasniemi ym. 2013, 299). Aloitin työskentelyn tutustumalla Myrskyn eri teatteriprojekteihin, joihin osallistui 13-18-vuotiaita nuoria ja valitsin neljä suurehkon rahoituksen saanutta projektia. Alueenani toimi pääkaupunkiseutu, koska Varsinais-Suomesta teatteriprojekteja ei löytynyt tarpeeksi ja Pirkanmaalta tietoja Taikusydämellä jo on. Aineistoa analysoin sisällönanalyysin avulla, jossa on mahdollista saada tutkittavasta asiasta kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Aineistoa pelkistetään, ryhmitellään eri luokkiin ja luodaan teoreettisia käsitteitä, joiden avulla löydetään vastauksia tutkimuskysymyksiin. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 133–134.)

Alkuluvuissa kerron, mitä teatteri on taiteena ja mitä yleisesti ovat teatterilähtöiset menetelmät taidelähtöisten menetelmien maailmassa ja sosiaalialan työn kentällä. Asiakasryhmäni on nuoret, joten avaan myös nuoruuden käsitettä, jotta kaikki ymmärtävät, mitä nuoruuteen kuuluu. Tarkastelen myös koko yhteiskunnan tasolla nuorten hyvinvointia Suomessa ja esittelen teatterimenetelmien käyttöä ja sen mahdollisuuksia nykynuorisotyössä.

Motivaationlähteeni tähän tutkimukseen löytyy omasta intohimostani taidelähtöisiin menetelmiin ja varsinkin teatterityöskentelyyn. Toivon kartoituksestani olevan hyötyä Taikusydämen lisäksi myös muille, jotka tämänkaltaisia menetelmiä haluaisivat työssään käyttää.

2 TEATTERI JA DRAAMA TAITEENLAJEINA

Teatteri on monipuolinen taiteenlaji, jossa on mahdollista yhdistellä niin puhetta, musiikkia, tanssia kuin sirkustakin. Se on luovaa toimintaa, jossa osallistujat ovat läsnä koko kehollaan ja sielullaan. Hetkeksi ihminen voi irrottautua arkirooleistaan ja herättää eloon täysin uuden persoonan. Se vaatii rohkeutta ja kykyä heittäytyä tilanteeseen. Draama taas arkikielessä merkitsee yleisesti näytelmää, jota esitetään teatterissa. Se on kuitenkin myös laaja yleiskäsite monenlaiselle työskentelylle terapian, teatterin, hoidon, kuntoutuksen kuin pedagogiikankin alueilla ja käytettäessä teatterinomaisia työmuotoja, on draama aina sidoksissa teatteritaiteisiin. (Korhonen & Østern 2001, 79–80.)

Teatterin historian katsotaan ulottuvan antiikin Kreikkaan, jossa teatteritaide lähti kunnolla kehittymään nykyisen kaltaiseksi. Aikaisemminkin on ollut teatterin kaltaista esiintymistä esimerkiksi jumalien palvonnan, voodooon ja hautarituaalien yhteydessä, mutta antiikin Kreikan aikana teatteri alkoi saada nykyaikaa muistuttavia institutionaalisia piirteitä. Esityksissä painopiste oli yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja yhä nykyään monet esitykset saavat ideansa ajankohtaisista tilanteista ja pyrkivät taiteen keinoin herättämään ajatuksia ja tuomaan asioihin toisenlaisia näkökulmia. Vuosisatoja teatterin tarkoitus oli lisätä kielen ja kirjallisuuden opetusta, ja aiheet kumpusivat syvästi uskonnosta. Varsinkin renessanssin ja uskonpuhdistuksen aikaan koulun ja teatterin kiinnostuksen kohteet kohtasivat, ja näin teatteri sai jalansijan kouluopetuksessa. 1930-luvulla teatteritaiteet kuitenkin kokivat suurimmat muutokset kohti modernia draamakasvatusta ja teatteritoimintaa, kun englantilainen Caldwell Cook kehitteli teatterimenetelmiä hyödyntävän draamakasvatuksen ideologian. (Heikkinen 2017, 22–25.)

Uusi-Seelantilainen teatterintutkimuksen professori ja kansainvälisestäikin arvostettu teatterintutkija Christopher Balme (2012, 31–34) on määritellyt teatterin tekemiseksi, joka koostuu esiintyjien ja katsojien välisestä harmoniasta, jonka esittäjät luovat esiintyessään ja katsojat katsoessaan. Lavastus, puvut ja ohjaus ovat enemmän tai vähemmän tärkeitä, joista voitaisiin tarpeen tullen luopua ilman esityksen kärsimistä. Esittäjien ja yleisön välistä vuorovaikutusta onkin tutkittu paljon. Balme kertoo, että esiintyjien on samaan aikaan otettava haltuunsa uusi rooli ja samaan aikaan säädettävä omia tunteitaan ja ajatuksiaan. Heillä on haasteena välittää tarinansa merkitys katsojille. Yleisö puolestaan imee esittäjien kertomaa sanomaa ja jokainen katsoja tulkitsee sitä omista lähtökohdistaan. Voidaankin kysyä, onko teatteri esitys vain pelkkää peliä ja leikkiä vai jopa

erilaisten energioiden siirtoa? Näitä teatterin tarkasteluja tutkitaan lukuisilla eri tieteenaloilla, kuten antropologiassa, sosiologiassa ja filosofiassa eri näkökulmia painottaen. Antropologia ja sosiologia näkevät teatterin vahvasti leikillisenä, kun taas filosofia näkee sen syvempänä kommunikaationa ja energioiden siirtona esittäjien ja yleisön välillä.

Tanssiteatteri, musikaaliteatteri, draamateatteri ja nukketeatteri ovat erilaisia teatterin muotoja, joita esityksissä usein myös yhdistellään. Yleisimmin teattereissa painotus on draamateatterissa, joka usein rajataan koskemaan teatterimuotoja, joissa pääpaino on puhutussa kielessä. Kieli on hallitseva esityskeino ja muu rekvisiitta vain tukee esitystä. Lasten- ja nuorten teatteri, osallistavat ja ryhmälähtöiset teatterit sekä improvisaatioteatterit luetaan kuuluvaksi tämän teatterilajin piiriin. (Balme 2012, 20–21.)

Teatteri on vähintään 2000 vuotta vanha taiteenlaji, joka muiden taiteenlajien tapaan on jatkuvassa kehityksessä ja uudistuksessa. Sen merkitystä nykypäivän taiteena ja yhteiskunnan osana tutkitaan alati ja uusia menetelmiä ja hyödyntämismahdollisuuksia kehitellään eri alojen mahdolliseksi työn tueksi. (Lavaste ym. 2015, 19–20.) Käyttö esimerkiksi terapeutisiin tarkoituksiin ei kuitenkaan ole mikään uusi ajatus. J.L. Moreno kehitti nykyäänkin paljon kehitellyn ja lisääntyneen psykodraaman jo 1920-luvulla. Hänen perusajatuksensa oli se, että elämää haittaavasta aiheesta ei vain keskusteltaisi, vaan se myös näyteltäisiin uudelleen muiden avustamana, jolloin aiheen tuoma ahdistus helpottuisi ja sen kanssa voisi oppia elämään. Morenon ajatuksesta on kehitelty erilaisia draamaterapian välineitä. Perusajatuksena on, että kuvitteellisia hahmoja esittämällä, pystymme ymmärtämään itseämme paremmin ja roolin avulla pystymme ulkoistamaan kokemuksiamme uhkaa kokematta. (Kopakkala ym. 2005, 28–29.)

2.1 Toiminnalliset teatterilähtöiset menetelmät

Karkkulainen (2011, 13–14), pitkän linjan sosiaali- ja terveystieteen opettaja, yhteiskuntatieteiden maisteri ja draamapedagogi, määrittelee teoksessaan teatterilähtöisten menetelmien olevan toiminnallisia menetelmiä, joiden avulla käsiteltävä ilmiö tai asia voidaan tehdä konkreettiseksi ja mahdolliseksi käsitellä ja tutkia tarkemmin. Normaalisti ryhmässä käsitellään tietynlaista teemaa vain ryhmän jäsenten kesken, mutta kun ryhmä päättää jakaa teemansa muillekin, tulee siitä esitys. Katsojat eivät näe tätä tarinan kehittymistä prosessina, mutta ryhmässä itse ryhmäläiset saavat työskennellä yhdessä, luoda yhteisen kokemusmaailman ja yhteisen jaetun todellisuuden. Tärkeintä näissä ei olekaan itse esitys, vaan ryhmäläisten vuorovaikutuksellinen yhteinen matka.

Tavoitteena teatterilähtöisillä menetelmillä on yleensä saada aikaan kehitystä osallistujien asenteissa, ajatuksissa sekä käytännön toiminnoissa. Erilaisten harjoitteiden avulla on mahdollista tuoda esiin uusia ja omista poikkeavia näkökulmia ja tilanteen ratkaisukeinoja. Lisäksi omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaisu voi olla helpompaa draaman menetelmien avulla eikä tarkoituksena ole löytää valmiita vastauksia ongelmiin, vaan nostaa esiin uusia näkökulmia. Tärkeintä on kuitenkin se, että kyseisen esityksen tehnyt ryhmä kokee tulleen kuulluksi ja voi draaman keinoin käsitellä heitä koskettavaa teemaa, toteaa draamakasvatuksen yliopistolehtori ja tutkija Heikkinen (2004, 23–25).

Teatterilähtöiset menetelmät mahdollistavat oppimisen kokemukset niin yksilöllisesti kuin myös yhteisöllisesti. Yhdessä ryhmä konkretisoi jotain kokemusta, joka on tilannesidonnainen, mutta on siirrettävissä myös toiseen tilanteeseen. Tämä näkökulma nousee viimeistään esiin keskusteluissa, joita ryhmä käy läpi ohjaajansa kanssa toiminnallisten kokonaisuuksien aikana. Opitut uudet keinot eivät jääkään vain teatterin sisään, vaan keinoja voi hyödyntää omassa elämässään toiminnan päättymisen jälkeenkin. (Karkkulainen 2011, 17.)

Oppimista tapahtuu myös erilaisia rooleja omaksumalla. Kokemuksen tai tilanteen voi draaman menetelmin etäännyttää itsestään ottamalla ulkopuolisen roolin, jonka avulla voi kokeilla erilaisia tunnetiloja ja toimintatapoja. Etäännyttäminen ei tarkoita vieraantumista aiheesta, vaan uskallusta mennä tunnetasolla lähemmäs kokemusta. Näin ilmiöiden tutkiminen on turvallista. Tällä kokemuksella voi avata uusia näkökulmia niin itseensä, toisiin kuin koko yhteiskuntaankin. (Häkämies 2007, 62.)

Yleisimmät teatterilähtöiset menetelmät ovat Forum-teatteri sekä prosessidraama. Forum-teatterissa käsitellään ja keskustellaan yleensä epäoikeudenmukaisista tilanteista. Osallistajat käsittelevät jotain heille merkityksellistä tilannetta ja käytännössä kokeilevat erilaisia vaihtoehtoja muutokseen näyttelemällä. Tärkeää on, että jokainen osallistuu ja tuo omia näkemyksiään ja ehdotuksiaan tilanteen ratkaisuun. Näytelmän voi missä tahansa vaiheessa keskeyttää ja muuttaa jonkun saadessa idean, kuinka tilanne olisi voinut mennä toisin. Tärkeintä on, että osallistajat omaksuvat roolinsa ja haluavat kehittää hahmoaan. Rasismi ja koulukiusaaminen ovat yleisimpiä Forum-teatterissa käsiteltyjä aiheita. (Kaartinen & Sura 2006, 30–33.)

Prosessidraamassa taas luodaan yhdessä fiktiivinen tarina ohjaajan mukanaan tuoman kehystarinan ympärille. Fiktiivisen tarinan sisällä ryhmä voi käsitellä itselleen tärkeitä ai-

heita ja olennaista on yhteinen keskustelu, ajatustenvaihto sekä reflektointi koko prosessin ajan. Ohjaaja toimii vuoroin ohjaajana, mukana roolissa sekä välillä havainnoijana. Ryhmän jäsenet ovat sekä tarinankertojia että näyttelijöitä ja toiminta syntyy tässä ja nyt. Työmuotona on usein työpaja, joka sisältää lämmittelyharjoituksia sekä aiheen käsittelemiseen ja purkamiseen keskittyviä menetelmiä. Pajoissa käsitellään valittua aihetta ryhmäläisten esittäessä tarinaansa. Prosessidraaman tarkoituksena on havaita ongelmia, herättää kysymyksiä ja pohdintaa ja antaa osallistujien oppia itsestään ja ympäristöstään. (Sinivuori & Sinivuori 2007, 14.)

Karkkulainen (2011, 34–37) painottaa, ettei teatterilähtöisten menetelmien tarvitse aina olla suuria esityksiä, vaan kaikki heittäytyminen ja jonkin roolin omaksuminen voidaan katsoa teatterin hyödyntämiseksi. Helposti lähestyttäviä ja opittavia menetelmiä ovat muun muassa janat, miimit, roolien vaihdot, still-kuvat ja vaikka tyhjä tuoli, jossa istuu yksi jonkin hahmon omaksunut ryhmäläinen ja muut selvittävät kyselemällä, kuka ja millainen tämä hahmo on.

2.2 Teatterimenetelmien siirtyminen sosiaalialan kentälle

Heikkisen (2004, 13–16) mukaan teatterimenetelmien ja termien epämääräisyys on hidastanut käytön kehittymistä Suomessa, mutta erilaiset toiminnalliset menetelmät ovat kuitenkin 2000-luvun aikana nousseet merkittävästi perinteisen keskusteluun ja reflektointiin painottuvan sosiaalityön rinnalle. Perinteisten kuvataiteiden lisäksi on monipuolistunut yhä enenevässä määrin esittävän taiteen lajit, kuten teatteri, tanssi, laulu ja sirkus.

Suurena haasteena on uusien menetelmien ujuttaminen työhön. Sosiaalityöllä on pitkät perinteet ja vanhojen työntekijöiden pitäisi innostua ja omaksua uusia työmuotoja. Muutos on nykyaikana jo arkipäivää, mutta silti moni kokee sen uhaksi ja potee suurta epävarmuutta. Toiset taas ovat uusista menetelmistä ja muutoksista innoissaan. Muutosvastarintaa ja haluttomuutta uusiin työtapoihin ei kannata säikähtää vaan työntekijöille täytyy antaa aikaa sopeutua ja käydä asioita rauhassa läpi. Tärkeintä on se, ettei kokonaan kiellä uusien työmuotojen mahdollisuutta omassa työssä. Tämän seurauksena kehitys voi pysähtyä ja kaavoihin kangistunut toiminta voi vahingoittaa sekä työympäristöä että myös asiakkaita. (Helin 2017.)

Itsensä kehittäminen läpi työelämän on olennaista ja se tukee myös työssä jaksamista. Muutosvalmius sekä joustavuus ovat nykyään välttämättömiä piirteitä työelämässä. Jokin organisaatio saattaa toteuttaa oikeaksi uskomaansa asiaa, mutta liian pitkään tehty sama toimintatapa saattaa olla vaarallinenkin. Parhaiten näissä muutoksissa pärjää stressinsietokyvyllä, motivaatiolla ja vahvalla uskolla omiin kykyihin. Lisäksi muutos vaatii yhteistyökykyä sekä kaikkien yhteistä panostusta. (Helin 2017.)

Suomessa osallistavia teatterimuotoja käytetään jo monilla yhteiskunnan sektoreilla, joissa monilla toiminnan keskiössä on hyvän elämän luominen, sivistyksen lisääminen ja oppiminen itsestä ja ympäristöstä. Sosiaalialalla fokus on kuntoutumisessa, sosiokulttuurisessa työssä, voimavarojen löytymisessä sekä syrjäytymisen ehkäisyssä. Teatterin keinoin voi ihmistä lähestyä uudella tavalla ja työtä voi tehdä sekä yksilötyönä että ryhmässä. (Ventola ym. 2013, 11–13.)

Ratvio (2011, 1–3) aluetutkimuksen osastolta kertoo, että Kansalaisnavigointia metropolissa -hankkeessa kehitettiin osallistavia teatteriin perustuvia menetelmiä asukkaiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Hankkeen päättymisen jälkeen kyseltiin osallistuneilta sosiaali- ja kasvatustieteiden toimijoilta, miten teatterilähtöiset menetelmät toimivat asiakkaiden kanssa. Tulokset teatterin hyödyistä olivat positiivisia. Asukkaiden osallisuus lisääntyi, kun he kokivat voivansa vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Menetelmät voimaansivat osallistujia aktiivisiksi toimijoiksi, koska he tutustuivat ja oppivat uutta itsestään ja heillä oli mahdollisuus omaksua erilaisia rooleja ja löytää piileviä voimavarojaan. Osallistujien yhteisöllisyys alueella tai organisaatiossa lisääntyi ja menetelmien avulla voitiin myös kerätä monipuolisempaa tietoa asukkailta, jotka eivät yleensä koe tullessa kuulluksi, kuten esimerkiksi nuoret. Yleistä hyvinvointia parantavista kokemuksista saatiin myös tuloksia. Teatteria käytettiin myös rentoutumisen ja virkistytymiseen ja onnistumisen kokemusten luomiseen. Teatteri oli irtiotta arjesta, jolloin sai hetkeksi unohtaa arkiroolinsa ja heittäytyä tunnelman vietäväksi.

Ratvio (2011, 4–5) kuitenkin painottaa, että haasteitakin oli. Usein sosiaalialalla työntekijän täytyy turvautua teatteriohjaajan koulutuksen saaneen ihmisen apuun, jolla on tietoa ja taitoa tästä taiteenlajista. Moniammatillinen työ on saatava sujumaan ja sosiaalialan moninaisuuden vuoksi, on teatteriohjaajan valmistauduttava kohtaamaan hyvin erilaisissa ja rankoissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Osallistujien löytäminen ja motivoiminen eivät myöskään ole yksiselitteisiä, eikä saa unohtaa osallistujien rajallisia kykyjä ja resursseja, kuten fyysisiä taitoja, terveydentilaa, ikää ja kielitaitoa.

Sitkeydellä, hyvällä suunnittelulla ja ammattitaidolla kuitenkin voi päästä jo pitkälle. Hyödyt ylittävät haasteet, joten ponnistelut yleensä palkitaan. Lisäksi kokemus tarjoaa upean oppimiskokemuksen sekä osallistujille että sosiaalialan ja teatterin ammattilaisille. Ratvion (2011, 7–8) mukaan draamalla ja soveltavalla teatterilla olisi useita uusia käyttömahdollisuuksia eri organisaatioissa. Menetelmiä voisi muun muassa sisällyttää sosiaalialan koulutukseen ja sosiaalityössä niitä voisi hyödyntää kansalaistaitojen kehittämisessä, kerätä tietoja alueen asukkaiden voimavaroista ja saada asukkaiden ääni kuuluviin. Niiden avulla voitaisiin myös kehittää esimerkiksi työpaikkoja ja parantaa niiden ilmapiiriä.

2.3 Teatteriprojektit Suomessa

Suomen tutkivan teatterityön keskuksen (2010) mukaan erilaisia teatteriprojekteja on järjestetty lukemattomia määriä ympäri Suomea ja niiden suosio on jatkuvassa kasvussa. Ne tavoittavat suuren määrän ihmisiä aina lapsista vanhuksiin, ja yleensä projekteissa asiakkaat saavat toimia teatterialan ammattilaisten opastuksella. Joissain projekteissa alan ammattilaiset tuottavat esityksen asiakasryhmän ideoiden ja ajatusten pohjalta, kun taas joissain itse asiakkaat pääsevät näyttämölle ja ryhmä yhdessä luo esityksen omien ajatusten ja elämäntapahtumiensa pohjalta. Tavoitteina voi olla asiakkaiden voimavarojen kasvattaminen ja ajatusten konkreettiseksi tekeminen, mutta myös suomalaisen teatterikentän kehittäminen, uusien taiteellisten toimintamallien ja työtapojen synnyttäminen ja hyvien käytäntöjen levittäminen.

Suurin taloudellinen tukija taiteeseen ja kulttuurin painottaviin projekteihin on Veikkaus. Viime vuosien aikana valtio on joutunut tekemään leikkauksia kulttuurirahastoihin, joten veikkausvoittovarot ovat valtion teatteritaiteen rahoituksessa se osuus, joka on taantumankeskelläkin pystynyt säilyttämään tasonsa. Erilaisiin hankkeisiin ja projekteihin voidaan saada myös tukea valtion hankerahastosta, joka kuitenkin on myös rajallinen. (Suomen teatterit ry 2015, 4–6.)

Teatteri-projektien kirjo on hyvin monipuolinen: osa on paikallisia ja osa valtakunnallisia, osassa näyttämöllä on vain alan ammattilaisia ja osassa otetaan mukaan myös eri asiakasryhmiä, kuten senioreita tai nuoria. Teatteria halutaan yhä enenevässä määrin käyttää yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen yhteistyössä teatteriohjaajien sekä eri kohderyhmien kanssa. Useilla teattereilla ja teatteriryhmillä on perinteisen esitystoiminnan lisäksi pro-

jektitoimintaa, jotka kohdistuvat esimerkiksi nuoriin, erityisryhmiin, työyhteisöihin ja opettajiin. Yhteistyöhalu oman alueen eri toimijoiden ja yritysten kanssa on kova. Teatteri halutaan tuoda lähemmäs niitä, jotka eivät ole koskaan sitä päässeet kokemaan. (Teatterikeskus 2017a.)

Turun ollessa kulttuuripääkaupunki vuotena 2011, järjestettiin muun muassa lasten ja nuorten mielenterveyden edistämiseksi hanke Olemisen monet tarinat. Tarkoituksena oli yhdistää draamalliset, valokuvaterapeuttiset ja mielenterveydelliset työmenetelmät lasten ja nuorten elämäntarinoiden tutkimiseen ja tukemiseen, ja luoda näiden avulla työpajoissa luovia työmalleja koulujen ja muiden nuorten kanssa työskentelevien käyttöön. Työpajoissa yhteensä 200 osallistujaa kehitti hyvinvointia tukevia menetelmiä ja 60 nuorisosalalla työskentelevää osallistui koulutukseen, jossa opetettiin menetelmien käyttöä. (Turun yliopisto 2011.)

Teatterikeskus ry (2017b) pyrkii edistämään teattereiden toimintaa Suomessa ja se painottaa projektien toiminnan palvelevan yhteiskuntaa monella tavalla. Teatterikeskuksen tärkeänä tehtävänä on kehittää itse teatteritaidetta sekä sen toimintarakenteita, jotta ne yhä paremmin vastaisivat yhteiskunnan tarpeisiin ja tavoitteisiin. Projektien avulla voidaan saada osallistuvien ryhmien ääni paremmin kuuluviin, ratkoa sen hetkisiä ongelmia ja rohkaista ihmisiä näkyvämpään yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Teatteriprojektien tehtävä on toimia tärkeänä yhteiskunnallisena peilinä, paljastaa ajankohtaisia ilmiöitä ja herättää ajatuksia niin nykyisyydestä kuin myös paremmasta tulevaisuudestakin.

Myös kansainvälistä toimintaa on. Vuosina 2002–2005 suoritettiin Turun yliopiston koordinoima teatteriprojekti, joka sai rahoituksensa EU:n Socrates ohjelman Joint Actions - alaohjelmasta. Kaiken kaikkiaan projektiin osallistui neljä Euroopan maata: Espanja, Portugal, Viro ja Suomi, joissa jokaisessa forum-teatterin keinoin kehitettiin nuorten sosiaalisia taitoja ja ehkäistiin syrjäytymistä. Projektin avulla on tuotettu ja kehitetty lukuisia epätavallisia kohtaamisen kenttiä ja uusia draamallisia työtapoja, joissa niin nuoret kuin vanhat, syntyperäiset ja maahanmuuttajat, vangit ja vapaat sekä kaupunkilaiset että maalaiset ovat saaneet kohdata toisensa tasa-arvoisissa tilanteissa. Projektin avulla syrjäytyneisyys väheni, ihmiset saivat äänensä kuuluviin ja pääsivät kehittämään sosiaalisia taitojaan. (University of Turku 2005.)

Näin Suomi 100 vuotta vuoden kunniaksi järjestetään myös teatteriprojekteja, joista yksi on Suomineito 2017, jossa tarkoitus on yhdistää kaksi ryhmää: nuoret ja ikäihmiset tut-

kimaan yhdessä suomalaisen naisen satavuotista matkaa. Tehtävänä on tarkastella yhdessä naiseutta omien kokemusten sekä kansallisten teosten kautta. Prosessista syntyneistä oivalluksista koostetaan esittävän taiteen teoksia Seinäjoen kaupungin julkisiin tiloihin. Tavoitteena on tuoda eri ikäryhmät yhteen ja luoda näin yhteisö, joka kokee olevansa tärkeällä matkalla oman identiteettistä vahvistamisessa ja yhteisön jäsenten juurien turvaamisessa. (Suomi Finland 100 2017.)

3 NUORUUDEN KEHITYS

Nuoruus voidaan jakaa yleensä kolmeen vaiheeseen, joihin kaikkiin sisältyy omat kehitystehtävänsä. Varhaisnuoruus sijoittuu 11–14 vuoden ikään, johon sisältyy muun muassa biologisen sukukypsyyden alkaminen, hormonaaliset muutokset ja kasvun kiihtyminen. Ystävyysuhteet syvenevät ja nuori alkaa vähitellen erota vanhemmistaan ja koota omaa identiteettiään. Keskinuoruus sijoittuu ikävuosille 14–18. Tässä vaiheessa eletään myllerryksessä, kun nuori alkaa etsiä paikkaansa maailmassa. Mitä lähemmäs tullaan 18 vuoden ikää, sitä enemmän nuori alkaa pohtia, kuka hän on ja minne hän on menossa. Monet muuttavat jo omaan asuntoon ja parisuhteita muodostetaan, joskus jopa useampia. Myöhäisnuoruus sijoittuu 19–25 vuoden ikään. Tilanteet ovat usein muuttuvia. Ihmissuhteet vaihtelevat, asunnot muuttuvat ja työ- ja opinnot ovat suurin osa arkea. Tässä vaiheessa yleensä muutetaan viimeistään pois lapsuudenkodista, itsenäistytään ja perustetaan perhettäkin. Tärkeää on kuitenkin muistaa se, että jokainen kehittyy omaan tahtiinsa eikä ketään voida tarkkaan lokeroida. (Paronen 2011, 12–20.)

3.1 Nuoruuden tuomat muutokset

Nuoruutensa aikana ihminen kokee valtavasti muutoksia niin fyysisessä olemuksessaan kuin henkisellä tasollaankin. Tämä on välivaihe lapsuuden ja aikuisuuden välillä, jonka jokaisen olisi käytävä läpi. Sosiaalipsykologi ja perheneuvoja Kinnusen (2011, 11–12) mukaan lapsi vähitellen erkanee vanhemmistaan ja nuori alkaa rakentaa omaa elämänsä ja määrittämään omaa arvomaailmaansa. Kaverit tulevat tärkeiksi ja ensimmäiset seurustelusuhteet luodaan yleensä tässä vaiheessa. Nuorella on mahdollisuus alkaa päättää itse kavereistaan, harrastuksistaan sekä myös koulutuksestaan, joten monet nuoruudessa tehdyt valinnat voivat seurata pitkälle aikuisuuteen.

Murrosikä kuuluu nuoruusikään, mutta sen alkaminen on aina yksilöllistä. Tähän vaiheeseen kuuluvat suurimmat fyysiset muutokset sukupuoli- ja kasvurauhashormonitoiminnan lisääntyessä, mikä olennaisesti lisää epävarmuuden tunteita siitä, kuka on ja millaiseksi haluaisi tulla. Pojilla lihasmassa kasvaa ja pituuskasvu kiihtyy, kun taas tytöillä lantio levenee ja rinnat kasvavat. Pojilla alkavat siemensyöksyt ja tytöillä kuukautiset, ja karvoituskin lisääntyy. Muutoksien hyväksyminen ja niihin tottuminen eivät kaikille ole yksinkertainen asia, jolloin korostuu murrosikäisen haavoittuvuus. Media luo tietynlaista

kuvaa hyvästä miehestä ja naisesta, ja nuori on alati tarkkailun kohteena ikätovereidensa keskuudessa koulussa ja harrastuksissa. Tunteiden käsittelyn taidoilla ja ulkoisen olemuksen hyväksymisellä on suuri merkitys minäkäsitykseen ja itsetuntoon. (Karppinen ym. 2008, 23–28.)

Kaikki nuoret eivät automaattisesti käy läpi suuria kriisejä ja mielialan muutoksia, mutta silti erityinen herkkyyys ja haavoittuvuus kuuluvat tähän ikävaiheeseen. Muutokset kehossa, mielessä ja hormonitoiminnassa saattavat tuoda nuorelle epävarmuuden lisäksi myös kaikkivoipaisuuden tunteen, jolloin nuori saattaa ilmaista itseään hyvinkin voimakkaasti. Ongelmakäytös on yleistä ja nuori usein haastaa auktoriteetteja lapsuuden myötäelämisen sijaan. Nuoruuden myllerrysvaihetta kuitenkin helpottaa jo lapsuudessa luotu turvallinen kiintymyssuhde aikuiseen: nuori voi luottaa siihen, että käytöksestään huolimatta häntä ei hylätä. (Nurmi ym. 2010, 124, 126.)

3.2 Nuoruuden psyykkiset haasteet

Oman kehon fyysisten muutoksien työstäminen ja yhteiskuntaan sopeutuminen ovat nuoruusiän alun keskeisimpiä tehtäviä eikä ole ihme, että suurin osa oirehtii myös psyykkisellä tasolla (Marttunen ym. 2013). Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2016) mukaan yleisimpiä nuorten psyykkisiä ongelmia ovat ahdistuneisuus, masennusoireilut, tarkkaavaisuushäiriöt sekä käytöshäiriöt. Myös tunteiden käsittelyn vaikeudet ja itsetuhoinen käytös ovat lisääntyneet: joka viides nuori viiltelee itseään. Oirehtiminen olisi syytä tunnistaa mahdollisimman varhain, jolloin tilanteeseen on mahdollista tarttua ja ongelmia käsitellä.

Nuoruudessa mielialat ja käytös vaihtelevat ja ihmissuhteet ailahtelevat. Joskus nuori on riippuvainen vanhemmistaan ja joskus taas tarve itsenäisyyteen on suuri. Vanhempien kanssa kiistely esimerkiksi kotiintuloajoista ja rahankäytöstä ovat normaalia kehitystä, mutta esimerkiksi häiriökäyttäytyminen koulussa tai suuri itsetunnon heilahtelu antaa jo merkkejä jostain vakavammasta. Nuori ei kuitenkaan enää paljasta ajatuksiaan yhtä helposti ja usein vieraat tunteet ja ajatukset jäävät käsittelemättä, joka lisää riskiä psyykkisten ongelmien kasaantumiseen. (Marttunen ym. 2013)

Nuori elää jatkuvassa muutoksessa, jossa samaan aikaan pitäisi hyväksyä itsensä sellaisena kuin on ja taas toisaalta seurata yhteiskunnan trendejä siitä, mikä on muodissa,

ja millainen on hyvä, kaunis ja toivottava aikuinen. Paineet nuorille ovat kovat, joten mielenterveys- ja itsetunto-ongelmien sekä masennuksen lisääntyminen eivät ole ihme. Minäkuva eli asennoitumistapa itseä kohtaan pitäisi olla positiivinen ja siihen vaikuttaa suuresti se, miten nuori kokee ystävien, vanhempien ja opettajien ajattelevan hänestä. Vähitellen oma identiteetti alkaa muodostua, mutta se on alati muuttuva. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 158–160.) Identiteetillä tarkoitetaan sitä, millaiseksi ihminen käsittää itsensä ja se vastaa ensisijaisesti kysymykseen ”kuka minä olen?” Se ei kuitenkaan ole pysyvä tila vaan alati muutoksessa, mikä mahdollistaa aina uuden oppimisen ja itsensä kehittämisen. (Suomen Mielenterveysseura 2017.)

Kinnunen (2011, 25–29) painottaa murrosikäisen herkkyyttä itsestään. Aina ei tiedä, mitä itsestä pitäisi ajatella ja muilta saatuun kritiikkiin suhtaudutaan herkkätunteisesti. Nuori arvioi alati itseään suhteessaan muihin, joten yksikin huonompi kritiikki voi jäädä mieleen pitkäksi aikaa. Elämästä tulee helposti tukalaa, jos omaa herkästi murenevan itsetunnon ja hauraan minäkuvan. Aikuisille ei enää jaeta kaikkea tietoa, jolloin negatiiviset ajatukset usein saavat rauhassa suureta omassa mielessä, omakuvasta tulee vääristynyt ja tulevaisuuskin synkkenee. Tällöin muodostuu suuri riski rakentaa itselleen voimavaroja kulluttava identiteetti, joka on rakentunut negatiivisten ajatusmallien pohjalle.

Lievät psyykkiset ongelmat kuitenkin kuuluvat nuoruuteen. Oman kehon hyväksyminen, identiteetin ja seksuaalisuuden löytäminen ja itsenäistyminen tuottavat normaalistikin ahdistuksen tunteita ja erilaisiin elämän vastoinkäymisiin on luonnollista reagoida alakuloisuudella. Hoitoa vaativan häiriön erottaminen voi olla vaikeaa ja huolen herätessä olisi syytä keskustella nuoren kanssa. (Lehtikangas 2012, 86.)

Paha olo usein jätetään käsittelemättä, koska nuorelle ei anneta mahdollisuutta purkaa sitä tai hän kokee, ettei hänen ajatuksillaan ole merkitystä tai ettei niiden jakaminen ainakaan mitään aikaan saisi. Nuorelle on tärkeää, että hän kokee tullessaan ymmärretyksi. Kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi tullessaan, voi ihminen kokea olevansa olemassa myös muille kuin itselleen. Aina kuulluksi tuleminen ei tarkoita sanojen käyttöä, vaan se voi yhdistyä myös luovempaan toimintaan, kuten piirroksiin, musiikkiin, kosketukseen ja elehtimiseen. (Turunen, 2015.)

Kinnunen (2011, 27–29) mainitseekin teoksessaan, että puhuminen ei aina ole nuorille helpoin tapa kertoa omista kokemuksistaan tai huonosta olostaan, joten tähän vaaditaan usein aikuisen apua ja ammattitaitoa. Kuulluksi tullessaan nuori saa tuoda mieleensä

muhineet ajatukset ulos käsiteltäviksi, jolloin nuorella on mahdollisuus oppia näistä, tutustua itseensä ja arvoihinsa entisestään ja näin ollen myös rakentaa kestävämpää identiteettiä.

3.3 Nuorten hyvinvointi nykypäivän Suomessa

Hyvinvointi käsitteenä on hyvin laaja ja siihen kuuluu muun muassa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus, mutta siihen voidaan luetteloida myös taloudellinen hyvinvointi, itsensä toteuttaminen, terveys ja koettu onnellisuus. Kaikki nämä osaset heijastuvat toinen toisiinsa ja yhdessä ne luovat ihmisestä kokonaisuuden. Ne ovat myös usein liitoksissa toisiinsa. Itsensä toteuttaminen voi lisätä onnellisuutta ja taloudellinen pärjääminen mahdollistaa fyysisen hyvinvoinnin esimerkiksi terveystalvelujen muodossa. Hyvinvointi on kuitenkin subjektiivisesti koettu asia eli ihmiset määrittelevät hyvinvointinsa omista lähtökohdistaan käsin omia arvojaan painottaen. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2015a.)

Suomalaisten nuorten hyvinvointia on kartoitettu pitkään muun muassa kahden vuoden välein toteutettavilla kouluterveyskyselyillä. Kysely on tarkoitettu 14–20 –vuotiaille 8.- ja 9. -luokkalaisille sekä ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijoille. Vastoin yleisiä odotuksia, on nuorten hyvinvoinnissa tapahtunutkin paljon myönteistä muutosta. Nuoret kokevat koulujen ilmapiirin paremmaksi, suhteet vanhempiin ovat kehittyneet ja kokemus omasta hyvinvoinnista on parantunut. Myös päihteiden käyttö on vähentynyt. (Luopa ym. 2014, 3.)

Kaikki vaikuttaisi olevan siis paremmin, mutta tässä kohdataan kouluterveyskyselyiden ongelma: ne eivät tavoita kunnolla kaikkia nuoria, jotka ovat mahdollisesti pudonneet koulutuksen ulkopuolelle tai eivät syystä tai toisesta pysty kyselyihin vastaamaan. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen on suuri riskitekijä syrjäytymiselle, mikä on omiaan lisäämään huonovointisuutta. Tämän vuoksi on ehdottoman tärkeää tavoittaa ne riskirajoilla olevat nuoret, joiden hyvinvointi on vaarantunut ja panostaa ongelmien ehkäisyyn sosiaalisia suhteita ja elämäntyyliä kehittämällä, koulutuksen tukemisella ja sosioekonomista asemaa parantamalla. (Berg ym. 2011, 178–179.)

Vaikka suurin osa nuoristamme voi hyvin, on eriarvoisuus kuitenkin vakava ongelma. Suuria eroja on lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien kesken sekä myös sukupuolten välillä. Koulutuksen taso yleiseen terveyteen vaikuttaa. Ammattiin

opiskelevat kokevat terveytensä huonommaksi kuin lukiolaiset ja elintavat ovatkin heikommat esimerkiksi päihteiden käytössä ja liikunnan määrässä. Sukupuolisesti elintavat ovat pojilla huonommat kuin tytöillä, kun tytöt taas kärsivät enemmän mielialahäiriöistä, kuten uupumuksesta ja masennuksesta. Pojat taas kohtaavat enemmän kiusaamista ja omaavat enemmän käytös- ja tunnehäiriöitä. (THL 2015b.)

Juuri psyykkiset ongelmat ovatkin vuosien aikana lisääntyneet. Nuorisokulttuuri muuttuu, yhteiskunta luo nuorille valtavia paineita ja stressi ja elämän hektisyys ovat lisääntyneet. Nuoruuden aikaiset kokemukset voivat heijastua pitkälle aikuisuuteen, joten mahdolliseen ilmenneeseen ongelmaan on syytä tarttua heti ennen kuin tilanne on kärjistynyt. Nuorilla on suuri tarve päästä puhumaan aikuiselle, jolla oikeasti on aikaa hänelle. Ajanpuute ja resurssit ovat suurin haaste, mutta nuorille olisi silti turvattava mahdollisuus päästä purkamaan asioitaan ammattilaisen kanssa. Jo pieni hetki välittävän aikuisen kanssa voi estää väärille teille suistumisen. (Komu & Kontunen 2015, 69–70.)

Muun muassa teatterilähtöisten menetelmien avulla näitä yleisten hyvinvointimittareiden ja kyselyiden ulkopuolelle pudonneita nuoria on mahdollisuus tavoittaa. Myrskyn rahoittamat taidelähtöiset projektit onkin suunnattu eritoten haastavissa elämäntilanteissa oleville nuorille ja lähtökohtana on ajatus erilaisten taiteiden voimaannuttavasta vaikutuksesta. Näissä hyvinvointia kehittämissä projekteissa näillä nuorilla on mahdollista työskennellä ammattilaisen ohjauksessa ja saada vihdoin oma äänensä kuuluviin. Perusajatuksena on tavoittaa nämä nuoret ja auttaa heitä löytämään omaa identiteettiä, kasvattaa itseluottamusta, saada hyviä kokemuksia yhteisöllisyydestä ja kehittää sosiaalisia taitoja. Kaikki nämä tukevat nuorten hyvinvointia kaikilla sen ulottuvuuksilla. (Lasten ja nuorten säätiö 2017a.)

3.4 Nuoret ja teatteritaiteet

Teatterilähtöisten menetelmien keinoin on nuorille avautunut lisää väyliä konkretisoida ajatuksiaan, kehittää identiteettiään ja kokeilla turvallisesti erilaisia rooleja. Suomessa nuortenteattereilla on pitkät perinteet. Nuorisoseuroissa alettiin järjestää harrastajateatteria jo 1900-luvun alkupuolella ennen ensimmäisenkään virallisen harrastajateatterin perustamista. Ensimmäisen virallinen harrastajateatteri perustettiin vasta vuonna 1948. Teatterilla on lasten ja nuorten keskuudessa ollut aina samat periaatteet: kasvatus, viihde ja taide. Teatteri on tarjonnut eväät oppia yhteiskunnan arvoja, kasvattaa sivistystä

ja osallistua taiteen luomiseen. Draamaa on pitkään yritetty sisällyttää opetussuunnitelmiinkin ja Suomeen se on tullut tutuksi 1960-luvun jälkeen. (Korhonen & Østern 2001, 37–42.)

Yhä nykyään pohditaan, miten teatterin menetelmiä voidaan hyödyntää ja sisällyttää koulujen opetussuunnitelmiin ja miten eri aineiden opettajat voisivat niitä käyttää opetuksessaan. Pohdinta ei rajoitu vain kouluihin. Teatterimenetelmien hyödyllisyydestä on saatu paljon tuloksia niin syrjäytymisvaarassa olevien nuorten, lastenkotinuorten kuin nuorten maahanmuuttajienkin joukossa. Uusien työmuotojen omaksuminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista ja se vaatii paljon panostusta sekä omaa kiinnostusta. Uudet menetelmät saatetaan kokea haitaksi ja myös turhauttaviksi niiden havaituista hyödyistä huolimatta. (Karppinen ym. 89–91.)

Karkkulaisen (2011, 18–19) mukaan teatterin perusajatukseen kuuluu elämäntilanteiden, ihmisten välisten konfliktien, sekä syiden että seurausten syvempi pohdinta ja ymmärtäminen. Kehittyvälle nuorelle teatteri ja sen tarjoamat erilaiset roolit antavat nuorelle mahdollisuuden ilmaista ja käsitellä itseään, havainnoida omia ajatuksiaan ja tunteitaan, ja pohtia suhtautumistaan ympäröivään maailmaan. Nuorelle aukeaa tilaisuus oppia ymmärtämään sekä itseään että tuttuja ja tuntemattomia ja heidän elämänsä arvoja ja valintoja. Ajatukset eivät välttämättä ole enää niin mustavalkoisia vaan nuori pystyy pohtimaan laajemmin muiden ihmisten ratkaisuja.

Nuoruusikä ei ole helppoa aikaa. Lapsuus on takana päin ja sekä mielessä että kehossa tapahtuu suuria muutoksia. Nuori rakentaa itseään ja identiteettiään. Teatterissa ollaan läsnä koko kehollaan tässä ja nyt, ja tämä kehollisuus on itsetuntemuksen laajentamista alueille, joita voi olla vaikea kuvailla sanoin. Nuori etsii itseään ja fyysisiä rajojaan, joten teatterin keinoin voi olonsa tuntea hyvinkin paljaaksi ja lukkiutuneeksi. Näillä menetelmillä näistä lukkiutumista ja epävarmuuksista voi kuitenkin päästä eroon ja saavuttaa aivan uudenlaista vapauden tunnetta ja kehollista itsenäisyyttä. (Karppinen ym. 2008, 122–123.)

Teatteri tarjoaa nuorelle myös mahdollisuuden vertaistukeen ja monipuoliseen ajatus-tenvaihtoon samanlaisessa elämäntilanteessa olevien nuorten kanssa. Nuoren ei tarvitse kokea itseään ulkopuoliseksi, mikä tukee nuoren positiivisen minäkäsityksen kehittymistä. Ryhmässä nuori joutuu myös jatkuvasti kyseenalaistamaan omia ajatuksiaan kuullessaan muiden ryhmäläisten mielipiteitä ja heidän kokemuksiaan. Ryhmän tarjoamat mahdollisuudet ovat näin ollen korvaamattomia. (Karkkulainen 2011, 22–23.)

Karkkulainen (2011, 20–21) kuitenkin toteaa, että innostaminen teatterin maailmaan lie-
nee haastavinta nuorten teatteriryhmää aloitettaessa. Ryhmä olisi saatava innostumaan
ja luomaan yhteinen tarina, jonka he mahdollisesti haluaisivat jakaa muille. Usein aiheet
saattavat olla myös arkoja ja haastavia käsiteltäviksi, joten heittäytyminen vaatii roh-
keutta ja uskallusta ottaa vastaan yleisön erilaisia reaktioita. Teatteri kuitenkin muiden
taiteenlajien tavoin voi tuoda nuoren elämään paljon sisältöä ja uuden oppimisen koke-
muksia. Nuori on ehkä herkässä elämänvaiheessa, mutta teatterikokemuksen jälkeen
omaa varmasti lisää itsevarmuutta.

4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

4.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni tarkoituksena on koota yhteen Myrsky-rahoituksen saaneiden teatteri- ja projektien hyvinvointivaikutuksia ja tavoitteeni on koota tästä kätevä paketti niin sosiaalialan työntekijöille kuin teatterialan ammattilaisillekin. Tällainen valmiiksi koottu katsaus helpottaa työntekijöiden työtä, koska tällöin heidän ei tarvitse käyttää työaikaansa aiempien tutkimusten tai projektien raporttien lukemiseen (Leino-Kilpi 2007, 2). Kartoitukseni toivottavasti hyödyntää toimeksiantajaani, joka on taidelähtöisiä menetelmiä kehittävä Turun ammattikorkeakoulun Taikusydän. Taikusydän pyrkii yhdistämään taiteen osaksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten työtä kokoamalla tutkimus- ja hanketietoa, ja kehittämällä toimintamalleja eri alojen ammattilaisten käyttöön (Taikusydän 2016).

Myrsky tukee toiminnallaan erityisesti haastavissa elämäntilanteissa olevia nuoria (Lasten ja nuorten säätiö 2017a), joten katsaukseni keskittyy juuri nuoriin ja heidän kokemuksiinsa teatteritoiminnan vaikuttavuudesta. Tutkimuksen toteutan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena perehtymällä valitsemieni projektien raportteihin ja kartoittamalla näiden tekijöiden tekemiä havaintoja ja asiakaspalautteita.

Toinen tehtäväni on tehdä muutamia haastatteluja kyseisten projektien yhteistyökumppaneille ja selvittää, onko toiminta jatkunut projektin päättymisen jälkeen. Usein eri hankkeet tuntuvat vain päättyvän eikä niiden tuomia hyötyjä kuitenkaan osata ottaa käyttöön tai sitten resurssit eivät riitä. Haluan tietää, miten valitsemieni projektien kanssa on käynyt ja onko mahdollisesti jatkosuunnitelmia teatteriohjaajien kanssa?

Toimeksiantajani kanssa yhdessä pohdimme tutkimusongelmia: minkälainen aihe hyödyttäisi Taikusydäntä ja kuinka valittua teemaa voisi lähestyä. Yhdessä päädyimme kartoituksen tekemiseen, jonka aihe rajautua juuri nuoriin ja teatterityöskentelyyn. Perehtyessäni kunnolla teatterin ja nuoruuden teorioihin, muodostin tutkimuskysymykseni seuraavasti:

- 1. Minkälaisia hyvinvointivaikutuksia nuoret kokivat teatteriprojektien aikana ja sen jälkeen?**
- 2. Miten teatteritoiminta on projektien päättymisen jälkeen jatkunut?**

4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tässä tutkimuksessa on käytetty kuvailevaa kirjallisuuskatsausta tutkimusmenetelmänä. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla etsitään vastauksia siihen, mitä valitusta aiheesta jo tiedetään, millaisesta näkökulmasta aihetta on tutkittu ja minkälaisia menetelmiä on käytetty (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 121).

Kirjallisuuskatsaukset ovat tavallaan tutkimuksia vanhoista tutkimusta edellisten tietojen täsmentämiseksi ja mahdollisten uusien tutkintaa tarvitsevien aiheiden löytämiseksi. Kirjallisuuskatsauksia on erilaisia, kuten kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen katsaus sekä meta-analyysi. Meta-analyyseissä tilastoidaan kvantitatiivisten tutkimusten tuloksia. Kuvailevan ja systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ero on taas tutkimusten valintaprosessissa ja laadun arvioinnissa. Systemaattisen katsaus perustuu tutkimussuunnitelmaan, on toistettavissa ja siinä pyritään tarkkoihin vastauksiin. Kuvailevassa katsauksessa tutkimusprosessi elää eri vaiheiden kesken ja uutta materiaalia voi ottaa mukaan katsauksen ollessa vielä kesken. Tässä katsauksessa laadunarviointi ei ole niin oleellista, kun taas systemaattisen katsauksen osalta se on. (Kangasniemi ym. 2013, 293–299.)

Taidelähtöisiin menetelmiin painottuvia projekteja ja hankkeita on tehty satoja viimeisten vuosikymmenien ajan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, 35.) Välillä uuden tiedon kehittämisen sijaan on hyvä pysähtyä ja koota yhteen, mitä kaikkea eri projekteista on löytynyt, olisiko syytä puuttua johonkin ja kehittää esimerkiksi eri käytäntömetodeja. Kootut katsaukset ovat ammattilaisille helpoin tapa etsiä vastauksia ilman, että heidän täytyy alkaa käydä läpi erilaisia tutkimuksia ja projektien loppuraportteja. (Leino-Kilpi 2007, 2.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus koostuu neljästä eri vaiheesta. Ensimmäiseksi muodostetaan tutkimuskysymykset, joita voi olla yhdestä kolmeen. Toinen vaihe sisältää aineiston valinnan ja koonnin tutkimuskysymysten ohjaamina. Kolmannessa vaiheessa kuvaillaan löydettyjä tuloksia ja yhdistetään ja vertaillaan aineistojen sisältöjä. Viimeisessä vaiheessa tuloksia tarkastellaan suhteessa laajempaan kontekstiin ja pohditaan katsauksen eettisyyttä sekä luotettavuutta. Jokainen vaihe rakentuu edellisen pohjalle, mutta toisin kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa, kuvailevassa vaiheet etenevät usein päällekkäin ja rinnakkain. (Kangasniemi ym. 2013, 292–294.)

Valitsin tämän menetelmän, koska välillä tuntuu siltä, että uusia hankkeita ja projekteja käynnistetään jatkuvasti ilman pysähtymistä ja aikaisempien hankkeiden tarkastelua.

Toivon mukaan saan luotua kätevän paketin Taikusydämen ja muidenkin halukkaiden käyttöön, jotka pohtivat teatterin käyttöä omana taidemenetelmänään.

4.3 Kirjallisuuskatsauksen aineiston hankinta

Taidelähtöisiä menetelmiä kehittäviä projekteja tehdään todella paljon ympäri Suomea eri asiakasryhmiä painottaen ja tuotettua materiaalia on paljon. Oma painotukseni juuri Myrsky-rahoituksen saaneisiin hankkeisiin tuli suoraan toimeksiantajani toiveesta ja omasta kiinnostuksestani nuorisotyöhön ja toiminnallisten menetelmien kehittämiseen. Myrsky rahoittaa vuosittain kymmeniä projekteja eripuolella Suomea (Lasten ja nuorten säätiö 2017a), mutta rajasin oman alueeni pääkaupunkiseutuun ja erityisesti 13–18-vuotiaisiin nuoriin. Selkeä rajaus helpottaa työtäni ja estää epäselvyyden ja rönsyilyä.

Teatterilähtöiset menetelmät ovat alkaneet kiinnostaa itseäni opintojeni edetessä entistä enemmän, joten rajasin vielä hyödynnetyn taiteenlajin koskemaan teatterimenetelmiä. Näin saisin perehtyä tarkasti yhteen taiteeseen enkä loisi epäselvää kokonaisuutta, jossa vähän jokaista taiteenlajia olisi pintaraapaistu.

Myrskyn omilta sivuilta löytyi laaja lista rahoituksen saaneista projekteista aina vuodesta 2012 vuoteen 2016 asti. Koska toinen tutkimuskysymykseni koski menetelmien juurtumista, en voinut valita hetki sitten päätyneitä projekteja, koska menetelmien omaksuminen työhön vie aina aikaa. Tarkempi rajaus painottui vuosina 2013–2015 suoritettuihin teatteriprojekteihin pääkaupunkiseudulla ja projekteja löytyikin runsaasti. Painotin kuitenkin isomman rahoituksen saaneita, koska sain toimeksiantajaltani Rosenlöfilta ohjeen, että tällaisilla projekteilla olisi yleensä parempi todennäköisyys jatkaa.

Lähetin useita sähköposteja eri projekteista vastanneille henkilöille. Kerroin yhteydenotoni tarkoituksen ja tiedustelin heiltä mahdollista loppuraporttia, jotka toimisivat aineistoinani. Osalta en saanut vastauksia koskaan useammankin viestin lähettämisestä huolimatta, mutta kaikki joilta raportin sain, olivat hyvin kiinnostuneita työstäni. Sainkin onneksi neljä projektia tarkastelujeni kohteeksi, joiden sisältöä avaan hieman tarkemmin.

Valitut projektit kirjallisuuskatsausta varten:

1. Teatteriosuuskunta Ilmi Ö:n Sytytin –projekti ja jatkohanke *Jos mulla olis valta*.

Projekti on saanut alkusysäyksensä jo vuodesta 2012 ja se jatkui aina vuoteen 2016 asti sisältäen erilaisia projektien jatkohankkeita. Sytytin on hakenut rahoitusta useita kertoja ja on aina saanut suuren 15 000€ rahoituksen. Hanke toteutettiin 13–17 vuotiaiden nuorten parissa lastenkodeissa sekä niiden yhteydessä olevissa erityiskouluista. Hanke oli avoin kaikille nuorille, mutta koska hanke oli alkanut jo vuonna 2012, oli pääpaino tarjota toimintaa varsinkin niille, jotka olivat jo aiemmin olleet Teatteri Ilmi Ö:n teatteritoiminnan parissa. Tarkoitus oli, että nuoret löytäisivät iloa taidetyöskentelystä ja keinon ilmentää omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Tavoitteena oli myös lisätä nuorten itseluottamusta, mutta myös sitouttaa heitä pitkäaikaiseenkin työskentelyyn ja asioiden tekemiseen loppuun asti. Sytytin-hankkeessa lopputuotos on aina päättynyt esitykseen, joka on avattu koko nuorten omalle yhteisölle. Sytyttimen jatkohankkeessa *Jos mulla olis valta* päätavoitteeksi tuli levyn tekeminen, koska vuosina 2014–2015 Sytytin hankkeeseen teatteri-ilmaisun rinnalle tuli nuorten kanssa yhteistyössä tapahtuva bändisoitto. Kokemukset olivat niin mahtavia, että jatkohankkeessa päätettiin panostaa levyn tekemiseen erilaisin teatterillisten, kuvallisten ja musiikillisin menetelmin. (Lasten ja nuorten säätiö 2017b.)

2. Kultur 14 –projekti

Kultur 14 oli Kirkkonummella pidetty yli 16 –vuotiaisiin, erityisesti työttömiin nuoriin panostava teatteriprojekti, joka sai 10 000€ rahoituksen. Tarkoituksena oli tarkastella sitä, miten nuoria kuullaan ja miten he voivat vaikuttaa, ja kehittää tältä pohjalta näytelmä ”Hur skall det gå med Frippes?” Yhteistyökumppaneina toimivat muun muassa koulu sekä nuorten työpaja, joista nuoria ohjautui mukaan projektiin. Yhteiskuntakriittiseen näytelmään otettiin teemoja muun muassa kestävästä kehityksestä ja nuorten oikeudesta vaikuttaa. Projektin tehtävänä ei ollut pelkän näytelmän teko, vaan myös pitää seminaareja nuorten vaikuttamismahdollisuuksista ja järjestää taidetyöpajoja. Kultur 14 ohjaajat näkivät, että nuorissa on paljon käyttämättömiä resursseja ja että jokaisessa on kykyjä. Näiden kykyjen esiin tuominen, kehittäminen, syrjäytymisen ehkäisy ja onnistumisen kokemukset olivat projektin tavoitteita. (Fagerholm-Åsten 2017.)

3. Colibri –projekti

Colibri oli huhtikuussa 2013 8000 euroa tukea saanut projekti, joka aloitettiin Vantaan Korsossa Vantaan Kaupunki, Opetusministeriö, Setlementtinuorten liitto, Myrsky sekä sosiaalitoimi yhteistyökumppaneinaan. Kohderyhmänä oli 13–19 vuotiaat erityistuen tarpeessa ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret Korson kaupunginosassa ja ryhmään valikoitui yhteensä 20 nuorta. Yhdessä teatteriohjaajien kanssa ryhmä työsti esityksen, joka koostui nuorten omien kokemusten perusteella kirjoitetuista monologeista. Niiden ympärille rakennettiin näytelmä, jossa oli teemoja rakkaudesta, huostaanotosta, huumeiden käytöstä ja rikollisuudesta. Tavoitteena oli luoda nuorille mahdollisuus tulla kuulluksi ja luoda turvallinen ja luotettava ympäristö itsensä ilmaisuun ja tunteidensa käsittelyyn draaman keinoin. (Campos 2017.)

4. Jalanjälki –projekti

Projekti tarjosi kaupunkitaiteen ja teatteri-ilmaisun opetusta helsinkiläisille kymppiluokalaisille toukokuussa 2014 erilaisissa työpajoissa ja se sai 7000€ rahoituksen. Tarkoituksena oli tutkia, millainen on pääkaupunkiseutulainen kymppiluokkalainen. Kaupunkitaiteen luontia lähestyttiin työpajoissa draaman keinoin, jossa käsiteltiin omia ajatuksia, vaikutusmahdollisuuksia ja kurkistettiin omiin unelmiin ja pelkoihin. Työpajoissa pohdittiin omaa suhdetta kaupunkiin ja mahdollisuuksia ilmaista itseään ja tarpeitaan. Osallistujat loivat erilaisia viestejä, kuten kirjeitä ja äänileikkeitä muille kaupunkilaisille ja ohjaajat veivät nämä viestit installaation muodossa eri puolille Helsinkiä Jalanjälki-päivänä. (Lasten ja nuorten säätiö 2017c.)

4.4 Haastattelu tutkimusmenetelmänä

Yhteistyötahojen haastattelut suoritin puolistrukturoituina yksilöhaastatteluina. Täysin strukturoiduissa haastatteluissa kysymykset esitetään aina ennalta laaditun kysymyslomakkeen mukaisesti samassa järjestyksessä. Puolistrukturoidussa joidenkin kysymysten paikkaa voi mahdollisesti vaihtaa ja lomakkeen loppuun voi esimerkiksi esittää kysymyksen ”muuta?” Puolistrukturoitu haastattelu on huomattavasti joustavampi, joka helpottaa sekä haastattelijaa että vastaajaa. Työmäärä kuitenkin voi kasvaa, mikäli avoimien kysymysten määrä lisääntyy. (Virsta 2017.)

Haastattelu on hyvin ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, koska siinä ollaan suorassa kontaktissa haastateltaviin. Suurimpina etuina nähdään aineiston keruun säätelyn mahdollisuus, vastauksien tulkinnan mahdollisuus ja mahdollisuus tarkentaa vastaustaan tarpeen vaatiessa. Ongelmiakin luonnollisesti on. Haastattelut vievät todella paljon aikaa eivätkä haastateltavat aina ole rehellisiä. Haastateltavat haluavat myös usein antaa mahdollisimman positiivisen kuvan ja saattavat vastata juuri niin kuin haastattelija toivoisi. Kaikista riskeistään huolimatta haastattelu on ollut pitkään kvalitatiivisten tutkimusten päämenetelmänä. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–205.)

4.5 Haastatteluiden aineiston keruu

Tutustuin kirjallisuuskatsaukseni aineistoihin ja poimin sieltä suurimmat yhteistyökumppanit, joihin aloin olla yhteydessä. Sain yhteyden Sytytin-hankkeen lastenkoteihin, Kultur 14:n nuorten työpajaan, Colibrin settlementtinuoriin sekä Jalanjäljen 10.luokan opettajiin eli yhteensä seitsemään yhteistyökumppaniin. Salassapidon vuoksi ja raporttien kirjoittajien pyynnöstä, en mainitse tarkemmin tietoja yhteistyökumppaneista.

Haastattelut olivat pitkien etäisyyksien vuoksi helpointa suorittaa puhelimesta. Aluksi laitoin paljon sähköposteja eri yhteistyökumppaneille, mutta niihin ei tullut vastauksia useasta lähetyskerrasta huolimatta. Puhelimitse kuitenkin tavoitin useamman yhteistyökumppanin tai minut osattiin ohjata ottamaan yhteyttä tiettyyn henkilöön. Puhelimitse suoritettavassa haastattelussa on myös sekä etunsa että riskinsä. Haastattelijan on oltava nopea ja tarkka vastauksia ylös ottaessaan ja kysymysten tulee olla varsin lyhyitä ja selkeitä. Etuja ovat muun muassa nopeus, kysymysten ymmärtämisen ja vastausten tarkistusmahdollisuus ja korkea vastausosuus. (Tilastokeskus 2017.)

Jokaisen puhelun alussa kerroin kuka olen ja millä asialla, jonka jälkeen kysyin tutkimuskysymykseni jokaiselta haastateltavalta. Puolistrukturoitu haastattelu antoi myös mahdollisuuden kysyä tarkentavia kysymyksiä. Vastaukset kirjoitin pikakirjoituksella ylös, jonka jälkeen pystyin aloittamaan vastausten purkamisen sisällönanalyysin avulla. Puhelimesta kaikki vastaajat olivat hyvin kiinnostuneita aiheestani ja he antoivat hyvin kattavat haastattelut. Haasteena on aina mahdollisuus epärehellisyyteen, mutta koska saamani vastaukset eivät todellakaan olleet kaikki positiivisia, uskon saaneeni hyvin monipuolisen aineiston.

4.6 Sisällönanalyysi analyysimenetelmänä

Tutkimuksessa käytettiin aineiston analysointiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia sekä kirjallisuuskatsaukseen että haastatteluiden purkuun (Liite 1 ja Liite 2). Se on yleinen laadullisen tutkimuksen keino, jonka avulla voidaan tehdä havaintoja dokumenteista, kuten haastatteluista, kirjoista, artikkeleista ja raporteista, ja analysoida niitä systemaattisesti. Tämän menetelmän avulla on mahdollista saada tutkittavasta asiasta kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysin avulla on aineistoa helpompaa järjestää johtopäätöksiä varten. Sisällönanalyysin voi tehdä teorialähtöisesti, aineistolähtöisesti tai teoriasidonnaisesti. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 133–134.)

Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluu kolme vaihetta. Ensimmäinen vaihe on pelkistäminen. Tässä vaiheessa valittu aineisto pelkistetään niin että kaikki epäolennainen karsitaan pois, mikä ei ole olennaista tutkimuksen kannalta. Tämän jälkeen seuraa ryhmittely. Ryhmittelyssä kaikkien aineistojen alkuperäisilmauksia käydään läpi ja niistä etsitään samankaltaisia käsitteitä. Nämä samankaltaisuudet ryhmitellään luokittain ja nimetään sisällön mukaan. Luokittelu tiivistää aineistoa ja selkeyttää sen rakennetta. Alaluokista muodostetaan yläluokkia ja yläluokista taas pääluokka, joka kuvaa tutkimustehtävää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–110.)

Viimeisenä vaiheena on aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Siinä erotellaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja tämän jälkeen muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Luokituksia yhdistetään niin kauan kuin mahdollista ja yhdistelemällä käsitteitä saadaan vastauksia tutkimustehtäviin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–112.) Kuviossa 1. on esimerkki sisällönanalyysin etenemisestä.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
<p>...Mutta olen saanut uusia ystäviä, oppinut uusia asioita maailmasta heiltä...</p> <p>Kaiken kaikkiaan ryhmän tärkeimpiä hyvinvointivaikutuksia ovat olleet; - Läpielämän kestävät ystävyydet</p> <p>"He olivat hyvin hauskoja! Uusia ystäviä. Opetetaan stomppaamaan"</p> <p>Kuitenkin nuorten haastatteluissa tuli esille, kuinka tärkeää toisten nuorten tuki ja mukanaolo oli ollut koko prosessin ajan. Ryhmäläiset olivat se asia, joka nostettiin ensimmäisenä ja vahvimmin esille.</p>	<p>Uusien ystävien avulla näkökulmia</p> <p>Pitkäkestoiset ystävyyssuhteet</p> <p>Ystävät lisääntyneet</p> <p>Ryhmästä tukea ja voimaa</p>	<p>Ystävyyssuhteet lisääntyneet</p>	<p>Sosiaalinen verkosto laajentunut</p>	<p>Hyvinvointivaikutukset</p>

Kuvio 1. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä.

5 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET

Kirjallisuuskatsaukseni tuotti kaiken kaikkiaan kahdeksan suurta hyvinvointivaikutusta, jotka tukivat nuorten jaksamista, kehitystä ja voimavaroja. Nämä tulokset olivat sosiaalisen verkoston laajentuminen, lisääntynyt itsetunto ja itsevarmuus, yhteisöllisyyden tunne, sosiaalisten taitojen kehittyminen, maailmankuvan laajentuminen, kokemus kuuluksi tulemisesta, pitkäjänteisyyden kehittyminen sekä identiteetin muodostuminen. Projektien kohderyhminä oli pääasiassa huonompiosaisia nuoria, jotka olivat syrjäytymisvaarassa, pudokkaita, ahdistuneita tai taipuvaisia itsetuhoisuuteen. Yksi suuri hyvinvointivaikutus olikin myös näiden osa-alueiden väheneminen ja varsinkin itsetuhoisuuden loppuminen.

1. Laajentunut sosiaalinen verkosto

Kaikkein eniten raporteissa painotettiin uusien ystävyysuhteiden muodostumista ja suhteiden jatkumista myös projektien päättymisen jälkeen. Toisilta ryhmäläisiltä on opittu uusia asioita maailmasta ja heille on tarjoutunut mahdollisuus jakaa omia kokemuksiaan henkilöille, jotka ovat samanlaisissa elämäntilanteissa. Nuorten haastatteluissa nousi vahvasti esille, kuinka merkityksellistä toisten nuorten tuki ja mukanaolo olivat koko projektin ajan. Osa nuorista oli syrjäytymisvaarassa, joten uusien ystävien saanti on ollut joillekin pelastus. Nämä uudet ystävyysuhteet voivat kestää läpi elämän ja tuoda paljon sisältöä ja toivoa nuorten elämään. Nuoret kokivat, että heillä on projektin päättymisen jälkeen joku, johon olla yhteydessä ja jolle kertoa murheistaan. (Campos 2017; Fagerholm-Åsten 2014, 3, 14; Korhonen 2017, 36.)

2. Itsetunnon ja itsevarmuuden lisääntyminen

Itsensä ilmaisu teatterityöskentelyn keinoin, onnistumisen kokemukset ja toisilta saatu positiivinen palaute auttoivat kasvattamaan nuorten luottamusta itseensä ja omiin kykyihinsä. Teatteriprojektien aikana nuorten rohkeus ilmaista itseään kasvoi ja yhä useampi nuori uskalsi nousta esille. Omien kykyjen ylittäminen toi onnistumisen kokemuksia ja tällöin nuoret hyväksyivät paremmin itsensä. Riittämättömyyden tunteet vähenivät ja nuoret kokivat itsensä hyväksytyiksi myös muiden nuorten silmissä. Prosessin kuluessa

nuoret pystyivät yhä enemmän olemaan muiden edessä omana itsenään. (Campos 2017; Fagerholm-Åsten 2014, 3; Korhonen 2017, 6, 33-37, 67; Niskanen 2017.)

3. Yhteisöllisyyden tunne

Teatteriprojektien avulla ryhmistä saatiin luotua todella tiiviitä ja turvallisia, joissa osallistujat tunsivat suurta yhteenkuuluvuutta. Erilaisten harjoitusten avulla tutustuttiin, opetettiin sosiaalisia taitoja ja rakennettiin ryhmädynamiikkaa. Ilman turvallista ympäristöä tällainen yhteenkuuluvuuden tunne ei olisi mahdollista. Teatterin kautta voitiin nuorille luoda luova, turvallinen ja paineeton tila, jossa kaikkien ajatukset otettiin vastaan niitä arvottamatta ja syrjimättä. Nuorille yhteenkuuluvuuden tunne on merkittävän suuri: se on tila, jossa ketään ei syrjitä ja jonne voi aina rohkeasti tulla ilman pelkoa ulkopuolisuudesta. Kohderyhmän nuorille on tällainen kokemus yhteisöllisyydestä ollut merkittävän suuri ja se on tuonut monille paljon voimavaroja ja kokemusta kuulumisesta johonkin porukkaan. (Campos 2017, Fagerholm-Åsten 2014, 3; Korhonen 2017, 3, 67.) Campos (2017) Colibri-projektista kertoi, että parasta palautetta on ollut se, kun ryhmää kysellään yhä edelleen kokoontumaan kahden vuoden tauosta huolimatta.

4. Sosiaalisten taitojen kehittyminen

Teatterissa jokaisella on aina erilaiset lähtökohdat ja kaikki ovat omia persooniaan, joten toiminta on vaatinut myös nuorilta kärsivällisyyttä ja suvaitsevuutta muita ryhmän jäseniä kohtaan. Toisia on ollut mahdollista oppia ymmärtämään. Erilaisia ihmisiä kohdatessa on jokainen joutunut pohtimaan myös omaa käyttäytymistään ja reaktiotaan. Teatterin avulla pystyttiin luomaan uusia kontakteja ja kehittämään vuorovaikutustaitoja yhdessä tekemällä. Teatteri ei yleensä ole yksilölaji, joten se vaatii kaikilta panostusta ja myös motivaatiota itsensä kehittämiseen. Prosessin aikana toisia oppii huomioimaan, sanojaan harkitsemaan ja tuntemaan toiset ryhmäläiset omina persooninaan. (Campos 2017; Fagerholm-Åsten 2017, 3; Korhonen 2017, 60.) Korhonen (2017, 33) kertoi raportissaan, että nuoret pystyivät myös luopumaan omista valmiista sosiaalisista rooleistaan, joka antoi näin mahdollisuuden uudenlaiseen toimintaan ja vuorovaikutukseen.

5. Maailmankuvan laajentuminen

Nuoret painottivat myös omien ajatusmallien laajentumista ja elinpiirin avartumista. Mustavalkoinen ajattelu väheni muiden kanssa työskennellessä ja kokemuksia jaettaessa. Nuoret joutuivat kuulemaan heidän omista näkemyksistään poikkeavia ajatuksia ja kyseenalaistamaan näin ollen omia vanhoja näkökulmiaan. Nuorelle tällainen ei aina ole helppoa. Teatteri mahdollistaa lisäksi erilaisten roolien omaksumisen. Eri roolin ottaminen mahdollistaa toisten ihmisten nahkoihin pääsemisen ja maailman ymmärtämisen heidän näkökulmistaan. Se on myös turvallista: fiktio ei satuta ketään ja roolin avulla voi kokeilla erilaisia tunteita ja tilanteita. Lisäksi jotkin ryhmät olivat monikulttuurisia, joten nuoret saivat kohdata myös täysin uusia kulttuureja ja tutustua heidän tapoihinsa. (Campos 2017, Fagerholm-Åsten 2014, 3; Korhonen 2017, 36.)

6. Kokemus kuulluksi tulemisesta

Nuoret painottivat hyvin voimakkaasti kokemustaan kuulluksi tulemisesta. Heidän ajatuksensa ja mielipiteensä oikeasti huomioitiin ja heillä oli mahdollisuus vaikuttaa projektin etenemiseen. Taiteen keinoin nuoret pystyivät tuomaan omia ajatuksiaan julki ilman pelkoa mitätöinnistä, ja heidän ideansa oikeasti huomioitiin esityksiä suunniteltaessa. Teatterin lopputuloksessa, esimerkiksi näytelmällä tai installaatiolla mahdollistettiin nuorten kuuleminen myös yhteiskunnan tasolla. Esitykset olivat kantaaottavia ja ne kohdistettiin usein suoraan työntekijöille tai päättäjille. Nuoret unohtuvat usein lasten ja aikuisten varjoon, minkä huomasi monen turhautumisena projektin alussa. Kaikki nuoret eivät uskooneet, että heitä nytkään kuunneltaisi tai oltaisiin aidosta kiinnostuneita heidän asioistaan. Projektien aikana ohjaajat kuitenkin painottivat nuorten omaa ajatusten vaihtoa ja ideointia. Esitys luotaisiin heidän lähtökohdistaan ja jokainen saisi tuoda ajatuksensa esiin. Nuoret saivat myös kertoa arkisista tapahtumistaan ohjaajille ja ryhmälle, mikä mahdollisti syvällisten ajatusten lisäksi ihan arkisten asioiden purkamisen. (Fagerholm-Åsten 2014, 3; Niskanen 2017, Korhonen 2017, 5, 57.)

7. Pitkäjänteisyyden kehittyminen

Varsinkin projektin kohderyhmänuorilla oli suuria ongelmia kärsivällisyyden ja asioiden loppuun saattamisen kanssa. Monet olivat syrjäytymisvaarassa, ahdistuneita tai itsetuhoisia. Teatteriprojektit olivat pitkiä projekteja, joihin osallistuminen vaati sitoutumista ja

jatkuvaa motivaatiota myös jatkaa toiminnassa. Projektien päättymisen jälkeen osallistujat saivat palkinnoksi vaikuttavia kokemuksia ja tunteen siitä, että he osaavat tehdä asioita loppuun ja pystyvät hallitsemaan ympärillään tapahtuvia asioita. Tämä voi auttaa tulevaisuudessa niin opintojen, töiden kuin esimerkiksi perhe-elämänkin kanssa. Kaikki ei tapahdu tässä ja nyt, vaan joskus on osattava odottaa. Toisilta saatu tuki ja kannustus koettiin myös tärkeänä ja ryhmä loi myös positiivisen ryhmäpaineen, joka puski eteenpäin. (Korhonen 2017, 36-37, 60.)

8. Identiteetin rakentuminen

Jokainen osallistuja joutui koko prosessin ajan pohtimaan, kuka minä olen? Mitä minä haluan? Mihin olen menossa? Projektien aikana useiden osallistuneiden identiteetti oli hajanainen ja käsitys omasta itsestä ja omista arvoista olivat epäselviä. Muilta saatu palaute ja ryhmässä käydyt keskustelut auttoivat muokkaamaan ja kehittämään rakenteilla olevaa identiteettiä ja luomaan sille vahvempaa ja positiivisempaa pohjaa. Jokainen sai pohtia itseään ja omia ajatuksiaan. Nuorten itseymmärrys, eli ymmärrys omista ajatuksista ja toiminnasta, lisääntyi esitysten sisältöjä suunniteltaessa. Ryhmän tuki oli luonnollisesti tässäkin vahvasti mukana ja jokainen pystyi löytämään omia vahvuuksiaan prosessien aikana. (Campos 2017; Korhonen 2017, 61.)

Yllä esitellyt hyvinvointivaikutukset mahdollistivat myös nuorten mielialaongelmien ja itsetuhoisuuden vähenemisen. Campos (2017) Colibri-projektista kertoi yhden nuoren sanoneen, että tämä projekti pelasti hänet itsetuhoisuudelta. Uudet ystävät, omien ajatusten käsittely, kuulluksi tuleminen ja itsevarmuuden lisääntyminen ovat omiaan poistamaan ja ehkäisemään huono-osaisuuden osa-alueita ja auttamaan tunteiden säätelyssä, jotta pahaa oloa ei pureta esimerkiksi itseä vahingoittamalla (Campos 2017, Korhonen 2017, 67).

Esille nousi myös lukuisia yksittäisiä hyvinvointivaikutuksia. Campos (2017) kertoi Colibri-projektissa muutaman tytön suomen kielen taidon olleen heikkoa, joten projekti tarjosi mahdollisuuden kielen oppimiseen ja myös suomalaiseen kulttuurin tutustumiseen. Ryhmän maahanmuuttajien oli näin helpompi integroitua yhteiskuntaan. Lisäksi osa nuorista kertoi teatterin olleen myös vain mukavaa ajankulua ja tuoneen sisältöä perusarkeen.

Osa nuorista mainitsi myös esiintymisjännityksen vähentyneen ja esitelmien pidon esimerkiksi koulussa olevan helpompaa. Äidinkielenkin numerokin oli joillakin noussut. (Korhonen 2017, 57.)

6 HAASTATTELUIDEN TULOKSET

Sain haastateltua yhteensä seitsemää projekteissa ollutta yhteistyökumppania, jotka ovat olleet tekemisissä samaisten nuorten kanssa myös projektin päättymisen jälkeen. Haastateltavat edustivat muun muassa kouluja, lastenkoteja, teatteriohjaajia sekä nuorten työpajaa.

Haastatteluista selvisi, että vain muutama taho oli omaksunut teatterimenetelmiä osaksi työtään, kun loput olivat jatkaneet ennallaan. Suurin osa toiminnan jatkumisesta johtui itse nuorista, jotka olivat joko itse jatkaneet kootun ryhmän kanssa työskentelyä tai anoneet uuden projektin aloittamista. Keskeisimmät vastaukset löytyvät kuvioista (Kuvio 2.), johon on eroteltu sekä toimintaa jatkaneiden ja teatteria työhön omaksuneiden kuin toimintaa entiseen malliin tekevien vastauksia.

Teatteria jatkaneet tahot olivat olleet tästä työskentelystä innoissaan ja saattoivat omata jo entuudestaan draamallisia työskentelytapoja. Yksi Kultur 14-projektiin osallistunut ohjaaja nuorten työpajasta kertoi, että hän on jo vuosia harjoittanut teatteria asiakkaidensa kanssa ja ilman tätä taustaa, nämä syrjäytymisvaarassa olleet nuoret tuskin olisivat projektiin mukaan lähteneetkään. Teatteria hyödynnettiin ennen ja sitä tullaan hyödyntämään jatkossakin nuorten pyynnöstä. Haastattelun aikana ohjaaja ylisti teatteria, mutta hän ymmärsi senkin, jos joku ei siitä kiinnostuisi. Kyseiset menetelmät vaativat kuitenkin omanlaistaan heittäytymistä ja omista vanhoista työtapoista on vaikea oppia pois. Lisäksi työpajan ohjaajallakin oli alussa ongelmia nuorten innostamiseen, mutta kärsivällisyydellä nuoret saatiin mukaan. Lisäksi työpaja on jatkuvasti mukana erilaisissa projekteissa, joten nuoret ovat tottuneet niihin ja he ovat yleensä todella kiinnostuneita.

”Draamaa on käytetty paljon! Olen käyttänyt teatteria ennen projektia jo vuosia ja käytän yhä edelleen. Nuoret pitävät todella paljon!”

- Työpajan ohjaaja

Kahdessa tapauksessa olivat nuoret itse toivoneet toiminnan jatkumista. Toisessa toimintaansa jatkaneista projekteista, Colibrissa, nuoret koottiin yhteen nuorisotiloilta ja lähetettiin paikalle sosiaalitoimesta. Nuoret eivät tunteneet toisiaan ja ohjaajana toimi ulkopuolinen teatteriohjaaja. Projektin päättymisen jälkeen ydinryhmä nuoria oli jatkanut esityksiä ja tilauksesta he toteuttavat monologeja ja näytelmiä yhä edelleen. Toive pro-

jektin viralliselle jatkumiselle on kova ja haastateltu teatteriohjaaja kovasti toivoikin projektin vielä jatkuvan. Hän oli kuitenkin todella onnellinen jo siitä, että heidän teatteritoimintansa toi nuoret yhteen ja että he projektin päättymisen jälkeenkin olivat ystäviä ja tukivat toisiaan. Toisessa tapauksessa, Kultur 14-projektissa, taas joukko nuoria suoras-taan anoi projektin jatkuvan. Nuoret tulivat projektiin hyvin erilaisista paikoista, kuten kouluista, tanssiyhdistyksistä ja työpajasta, joten nuoret eivät myöskään entuudestaan tunteneet toisiaan, mutta halusivat silti toiminnan jatkuvan. Lopulta paikallinen nuorisoyhdistys vastasi nuorten pyyntöihin ja järjesti jatkoprojektin, johon tuli runsaasti sekä uusia että vanhoja osallistujia.

”Saimme muodostettua ryhmän, joka luontevasti pystyy työstämään eri genren esityksiä ammattimaisesti. Lisäksi ryhmä on monikulttuurinen. Ryhmädynamiikka toimii ja on itse ohjautuva”

- Teatteriohjaaja

Haastattelemistani opettajista vain yhdessä kolmesta oli teatterimenetelmiä omaksuttu työhön. Tähän vaikutti suuresti opettajien oma innostus ja kyky houkutella nuoria mukaan projektiin, joka oli Jalanjälki 10-luokkalaisille. Muissa kouluissa opettajien osallistuminen oli passiivista ja moni koki saavansa vain lisätyötä ilman korvauksia. Oppilaat eivät olleet itsekään innostuneita eikä työskentely koulupäivän jälkeen kuulostanut hyvältä. Lisäksi haastateltavat painottivat koulumaailman strukturoineisuutta. Ulkopuolisen voi olla hankala tulla kouluun, koska tällöin täytyy rakentaa tarkkaan aikataulut sekä puhua rakenteista ja valvonnasta ilman kenenkään kohtuutonta työmäärän lisääntymistä ja piteneviä päiviä. Ulkopuolinen vetäjä koettiin enemmän häiriötekijänä, joka uskoi työskentelyn olevan helppoa ja yksinkertaista ymmärtämättä koulumaailman tapoja.

”Projekti ei koulussamme mennyt ihan hyvin. Oppilaat eivät innostuneet eivätkä oppilaat tee mielellään mitään yli koulupäivän.”

- Yläasteen 10.luokan opettaja

”Koulumaailma on aika strukturoitu ja joskus ulkopuolisen voi olla hankala tulla kouluun. Ensin pitäisi ääneen puhua rakenteista, kuten opettajien tunnit, valvonta yms. Osa koki olevansa jonkun väitöskirjaa.”

- Yläasteen 10.luokan opettaja

Lastenkotimaailmassa ei myöskään draamaa oltu suoraan omaksuttu, mutta molemmat lastenkodit kuitenkin mainitsivat käyttävänsä muita toiminnallisia menetelmiä. Esteenä jatkamiselle koettiin resurssien vähyyys sekä menetelmien sopimattomuus kyseiseen ryhmään. Työntekijät myös kokivat olevansa enemmän sivustakatsojia, eivätkä he näin ollen kokeneet velvollisuudekseen jatkaa toimintaa. Molemmat lastenkodit osallistuivat Sytytin- projektiin.

Toisessa paikassa kuitenkin käydään paljon museoissa ja näyttelyissä, ja nuoret ovat toiminnasta todella kiinnostuneita, eivät suinkaan välinpitämättömiä. Taide ja kulttuuri kiinnostavat, vaikka sitä ei aina nuorista uskoisi. Lisäksi lastenkodissa askarrellaan ja maalataan ja panostetaan yhdessä toimimiseen.

Urheilun ja moottoriurheilun painotus näkyi puolestaan toisessa paikassa poikavoittoisuuden vuoksi. Projekti oli sujunut ihan hyvin, mutta sen päätyttyä toiminta todella päättyi. Nuoret olivat kuitenkin molemmissa paikoissa pitäneet projekteista ja olivat innostuneita osallistumaan uudestaan. Poikavoittoisen lastenkodin nykyään jälkihuollossa olevat pojat ovat vieraillessaan muistelleet kyseistä projektia, joten ainakin kyseinen projekti on jollain tapaa vaikuttanut heihin ja heidän elämäänsä. He saivat osallistua teatterin tekemiseen ja sitä pidettiin merkittävänä.

”Toiminta on jatkunut heikosti, mutta muuhun toiminnallisuuteen panostetaan. Käymme paljon museoissa ja näyttelyissä ja nuoret ovat olleet kiinnostuneita.”

- Lastenkodin johtaja

”Ei ole jatkunut. Työntekijät olivat sivustakatsojia eivätkä he osallistuneet. Palaute nuorilta jälkepäin on kuitenkin ollut todella hyvää. Suurin osa nuorista on poikia, joten panostamme enemmän urheiluun ja moottoriurheiluun.”

- Lastenkodin johtaja

Uusien työmuotojen omaksuminen työhön ei ole yksiselitteistä vaan vaatii paljon uutta suunnittelua, taitoa ja jaksamista työntekijältä. Tavallaan on ymmärrettävää, miksi uusien työtapojen omaksuminen omaan työhön on kynnyksellä monelle, mutta toisaalta voisi tehdä hyvää kokeilla jotain uutta hyväksi todettua menetelmää. Projektien päättymisen jälkeen ovat yhteistyökumppanit kuitenkin saaneet nuorilta hyvää palautetta ja kiinnostusta uusiin projekteihin löytyy. Kukaan ei täysin kieltäytynyt uusista projekteista, mutta koulujen opettajat painottivat huolellista suunnittelua ja kaikkien tasapuolista huomiointia.

Onko toimintaa jatkettu ja menetelmiä omaksuttu työhön?	
Toiminta on jatkunut	Toiminta ei ole jatkunut
- Draama on jatkuvassa käytössä menestyksekkäästi. Sitä on käytetty ennen ja käytetään jatkossakin.	- Opettajat eivät innostuneet. Yhteisten pelisääntöjen sopiminen oli haastavaa ja työntekijät kokivat olevansa hyväksikäytettyjä
- Projektin jatkui toisena projektina nuorten sitä pyytäessä	- Painopiste on muussa toiminnallisessa kuin teatterissa esim. urheilussa
- Teatteri toiminta on jatkunut ydinryhmän omasta toimesta	- Oppilaat eivät olleet kiinnostuneita
- Projektista oltiin kiinnostuneita ja teatterityöskentely valui työhön	- Opettajien työmäärä vain lisääntyisi ja he kokivat olevansa ulkopuolisia projektin aikana.
	- Toiminnallisuutta on, mutta ei teatteria
	- Työntekijät kokivat itsensä sivustakatsojina

Kuvio 2. Teatterin jatkuminen ja omaksuminen työhön.

7 POHDINTA

7.1 Ajatuksia keskeisistä tuloksista

Kyseisen kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli kartoittaa teatteriprojektien hyvinvointivaikutuksia nuorten keskuudessa sekä hieman selvittää, miten projektien päättymisen jälkeen on hyväksi havaittuja menetelmiä omaksuttu työhön ja käytäntöön. Tulosten saamiseksi olen tutustunut päätyneiden projektien loppuraportteihin sekä ollut suorassa yhteydessä projektien yhteistyökumppaneihin niin teattereissa kuin työelämässä. Tuloksia tarkastelin teoriapohjaani, kirjallisuuteen sekä aiempiin tutkimuksiin ja projekteihin peilaten. Pohdin tarkastelussani suurimpia esiin nousseita hyvinvointivaikutuksia sekä haastatteluissa saamiani vastauksia.

Sosiaalisen verkoston laajentuminen, itsevarmuuden lisääntyminen sekä kokemus yhteisöllisyydestä ja kuulluksi tulemisesta olivat vaikutuksia, joita painotettiin jokaisessa raportissa hyvin vahvasti.

Nuorten sosiaalinen verkosto laajentui, kun pitkän prosessin aikana oltiin jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden ryhmäläisten kanssa. Heidät opittiin tuntemaan ja ymmärtämään heidän omia ajatusmallejaan. Vähitellen muodostettiin kaveri- ja ystävyys-suhteita, joissa pystyttiin jo jakamaan arkojakin asioita ja keskustelemaan niistä jopa koko ryhmän voimin. Tämä mahdollistaa myös sosiaalisten taitojen kehittymisen, mikä oli yksi selkeästi esiin noussut vaikutus. Mielestäni sosiaalinen verkosto ja jo muutama ystävänä elämässä voivat tuoda paljon voimavaroja ja jaksamista arkeen. Tärkeintä on olla joku, jolle puhua asioistaan, niin hyvistä kuin huonoista ilman pelkoa paheksunnasta tai vähätteleystä. Yhdessä toimien on lisäksi pakko välillä pysähtyä pohtimaan omia arvojaan sekä lähestymistapaansa muihin. Teatteriesityksen yhteinen teemakin tuki osaltaan verkoston laajentumista sekä kokemusta yhteisöllisyydestä.

Tulokset tukevat myös Karkkulaisen havaintoja teatterimenetelmien mahdollisuudesta kehittää nuorten sosiaalisia verkostoja. Karkkulaisen (2011, 18-23) mukaan nuorelle aukeaa mahdollisuus oppia lisää itsestään sekä muista eikä nuoren tarvitse kokea itseään ulkopuoliseksi, kun kaikki jakavat samankaltaisen menneisyyden ja uskaltavat jakamaan sen muiden kanssa. Nuorten ei tarvitse pelätä torjutuksi tulemistä. Uusien ihmisten kanssa asioiminen ei ole yksiselitteistä varsinkin muutenkin syrjäytymisvaarassa tai huonot sosiaaliset taidot omaavalle nuorelle. Teatterin avulla voidaan kuitenkin suojamuuria

laskea ja turvallisessa ympäristössä luoda mahdollisesti loppuelämän ystävyyksiä, joiden avulla voidaan tuoda paljon merkityksellisyyttä elämään.

Yhteinen jakaminen sekä ryhmäläisten että ohjaajien kanssa tuo automaattisesti kokemuksia kuulluksi tulemisesta sekä mahdollisuudesta vaikuttaa asioihin. Nuoret eivät olleet projektien aikana vain passiivisia työntekijöitä vaan he itse saivat suunnitella teatterin sisältöä. Kaikki edellä mainittu korreloi myös automaattisesti nuoren positiiviseen minäkuvaan ja itsevarmuuteen. Onnistumisen kokemukset, mukavuusalueelta pois astuminen positiivisilla kokemuksilla sekä hyvä palaute ovat omiaan kohottamaan luottamusta ja näkemään itsensä parempana persoonana. Uskallus heittäytyä tuntemattomaan ei ole kenellekään yleensä helppoa, joten tämä vaatii muun ryhmän tukea, mutta myös omaa sisäistä motivaatiota ja tahtoa muutokseen ja itsensä kehittämiseen. Nuori tarvitsee kokemuksia nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta ja omista mahdollisuuksistaan vaikuttaa elämäänsä ja omiin valintoihinsa. Jos pahaa oloa ja epävarmuutta ei saada tuotua ulos eikä positiivisia kokemuksia saada, voivat negatiiviset ajatukset muodostua osaksi persoonaa. Itsetunto sekä -varmuus heikkenevät ja nuori voi sulkeutua täysin, jos aidosti kuunteleminen ja läsnäolo eivät ole mahdollisia. Siksi onkin olennaisen tärkeää kaikessa nuorten kanssa tehtävässä työssä oikeasti kuulla nuorta. Tällä tavoin voidaan ratkaista monia ongelmia ja sen pitäisikin olla lähtökohtana kaikessa sosiaali-alan työssä.

Muita kartoituksessani selkeästi esiin nousseita tuloksia olivat maailmankuvan laajentuminen, pitkäjänteisyyden kehittyminen sekä identiteetin vähittäinen muodostuminen. Näitäkin kaikki esiintyivät jokaisessa raportissa, mutta niitä ei painotettu niin suuresti.

Ryhmään kuuluu aina niin monta erilaista persoonaa ja menneisyyttä kuin on osallistujakin. Aina omat ajatukset eivät kohtaa muiden kanssa, jolloin vaihtoehtoja on yleensä kaksi: joko pitäydyn omassa näkökulmassani tai otankin laajemman näkökannan ja pohdin tämän toisen ihmisen näkemyksiä ja mahdollisesti muokkaan omiani. Teatterin avulla haluttiin mahdollistaa tämä erilaisten ihmisten kohtaaminen, jossa omia näkemyksiä pääsisi tuomaan julki. Lisäksi roolin ottaminen antoi mahdollisuuden irtaantua omasta minästään. Koin roolin vaihtamisen hyväksi ajatukseksi työstää nuorten ajatusmaailmoja. Rooleja voisi hyödyntää esimerkiksi äiti-lapsi-suhteissa, kun nuori ei ymmärrä vanhemman asettamia rajoja vaan kapinoi niitä vastaan. Jos nuori omaksuisi äidin roolin, saattaisi hän huomatakin perusteet rajoille ja säännöille.

Nuoret saattavat elää hyvin mustavalkoisessa egosentrisessä maailmassa, jossa omia mielipiteitä puolustetaan ärhäkkäästi, mutta turvallisessa ympäristössä yhdessä ohjaajien kanssa olisikin mahdollista päästä puhumaan näistä eroavista mielipiteistä rakentavasti ketään tuomitsematta. Nuorelle aukeaa tilaisuus oppia ymmärtämään itseään ja omia ajatuksiaan, mutta myös tuttujen ja tuntemattomien ihmisten arvoja ja näkemyksiä.

Kärsivällisyydenkin kehittymistä kuvattiin. Monille nuorille asioiden loppuun saattaminen oli ollut haastavaa esimerkiksi koulussa tai oman arjen pyörittämisessä. Projektien aikana nuoret saivat kokemuksia siitä, että heilläkin on voimavaroja saada tehtäviä suoritetuksi loppuun asti ja että siitä seuraa jotain hienoa. Projektit olivat pitkäkestoisia ja lopputuotokset suunniteltiin alusta loppuun itse, mikä vaatii paljon pitkäjänteisyyttä sekä epävarmuuden ja stressin sietoa. Asioiden voisi helposti vain antaa olla, mutta ryhmän mukanaan tuoma pieni paine ajoi monia eteenpäin. Ryhmää ei haluttu jättää pulaan. Ryhmä omalta osaltaan toi myös turvaa. Jos kärsivällisyys meinasi loppua, pystyi yhdessä ryhmän ja ohjaajan kanssa keskustelemaan siitä. Nuoret tuntuvat sitä paitsi elävän jatkuvassa kaikki-minulle-heti-maailmassa. Aina kaikki ei onnistukaan ensimmäisellä kerralla ja epävarmuutta ja epäonnistumisiakin on siedettävä. Toivon teatterin opettaneen myös rentoutumaan. Elämme jatkuvassa hektisyydessä ja joskus tärkeintä olisi vain oppia pysähtymään, hengittämään ja odottamaan kärsivällisesti.

Kaikki tulokset yhdessä auttoivat nuoria oman identiteettinsä muodostumisessa. Projektien aikana jokainen sai pohtia itseään, omia valintojaan ja pohtia tulevaisuuttaan. Identiteetti on alati muuttuva, mutta on hyvä, jos sille on positiiviset lähtökohdat. Huono-osaisilla harvemmin on kovin hyvää kuvaa itsestään, joten teatterin avulla voidaan hyvinkin onnistua kääntämään tätä negatiivista kehää positiivisemmaksi ja luoda uutta pohjaa omalle identiteetille. Nuoret ovat herkässä elämän vaiheessa, jossa pienikin negatiivinen vire voi laukaista jotain laajempaa. Tämän vuoksi positiivinen palaute, hyvät kokemukset ryhmästä, ystävyysuhteet, onnistumisen kokemukset ja aito kuulluksi tuleminen luovat mahdollisuuden positiivisen minäkuvan kehittymiselle.

Nuoruus voi olla raskasta aikaa, jos omaa hauraan identiteetin. Uskon teatterin antaneen nuorille mahdollisuuden tutustua itseensä ja luoda omaa sisäistä identiteettiään, joka ei ole rakennettu vain ulkoapäin tulevien arvojen mukaan. Kinnunen (2011, 25-29) kirjoittikin teoksessaan positiivisen identiteetin merkityksestä. Nuorille aukesi mahdollisuus pohtia laajasti omia ajatuksiaan ja elämänarvojaan, joiden avulla nuori voisi helpommin vastata kysymykseen, kuka minä olen. Kun identiteetti on jo valmiiksi vahvalla positiivi-

sella pohjalla, on nuorella tällöin enemmän voimavaroja selvittää negatiivisistakin kokemuksista. Hyvälle identiteetille pitäisikin luoda pohja jo lapsuudesta lähtien, mutta en usko, että koskaan on myöhäistä alkaa kehittää identiteettiään positiiviseen suuntaan.

Kartoituksessani eniten esiin nousevat tulokset olivat hyvin verrattavissa myös aikaisempiin teatterin tutkimuksiin sekä projekteihin, kuten Olemisen monet tarinat (2011) ja Drama a Way to Social Inclusion (2005) -hankkeisiin. Lisäksi Myrskyn (2017) muut nuorten teatteriprojektit, joita en valinnut kartoitukseni kohteeksi tuottivat samaisia tuloksia, kuten onnistumisen tunteet, yhteisöllisyys, ystävyysuhteet, uusien taitojen oppiminen sekä positiivisen identiteetin rakentuminen. Kartoitukseni tuotti täten paljon samankaltaisia tuloksia kuin esimerkiksi muilla paikkakunnilla järjestetyt tai eri suuruisen rahoituksen saaneet teatteriprojektit.

Teatterilla on siis saatu paljon hyviä tuloksia aikaan. Haastatteluista kuitenkin ilmeni, että suhteellisen harva taho oli ottanut uutena menetelmänä draamaa käyttöönsä ja alkanut tehokkaasti hyödyntää sitä asiakkaiden kanssa positiivisesta palautteesta huolimatta. Olin tuloksista ihmeissäni, koska uskoin teatterimenetelmien rikastuttavan myös työntekijöiden työtä. Vain yksi haastateltava kertoi, että draamaa käytetään heillä todella aktiivisesti, mutta sitä on käytetty myös ennen projektin alkamista. Kynnys osallistua oli matala ja työntekijät osasivat innostaa nuoria. Muuten toiminta oli jatkunut pääasiassa nuorten omasta toimesta esityksiä jatkaen projektin päättymisen jälkeenkin. Yksi haastattelemistani kouluista kertoi omaksuneensa teatteria uutena menetelmänä työhönsä, mikä antaa pientä toivoa projektien hyötyjen omaksumisesta ja uusiin työtapoihin perehtymisestä.

Suuri merkille pantava huomio, joka nousi lähes kaikista haastatteluista, oli työntekijöiden passiivisuus. Työntekijät kokivat olevansa sivusta seuraajia, kun ulkopuolinen vetäjä tuli ohjaamaan heidän asiakkaitaan. Lisäksi moni koki saavansa vain lisää työtä ilman korvauksia, mikä luonnollisesti alentaa motivaatiota osallistua. Taustalla saattaa kuitenkin paistaa myös oma ennakoasenne kyseiseen työskentelymalliin. Paikoissa, joissa teatteritoimintaa oli harjoitettu tai on alettu harjoittamaan, paistoi työntekijöiden oma kiinnostus ja kokemus. Työntekijöiden pitäisi enemmänkin alkaa pohtia omaa asennoitumistaan. Heidän reagoitinsa uusiin työskentelytapoihin heijastuu automaattisesti myös heidän ohjaamiinsa nuoriin. Hekin voivat omaksua kielteisen lähestymisen ja täten pitää

toimintaa turhana. Aina olisi säilytettävä avoin mieli enkä usko, että edes pieni draamalinen keino ainakaan heikentäisi työn laatua.

Palaute nuorilta projektien päättymisen jälkeen oli kuitenkin ollut positiivista ja intoa jatkaa projektia löytyi. Toivoisin tämän heijastuvan jotenkin myös suoraan työelämän käytäntöön. Nuoret eivät turhaan toivo toiminnan jatkuvan, joten miksi käytäntöjä ei hyödynnettäisi kunnolla ilman taustalla pyörivää projektia? Omien työtapojen muuttaminen ei aina ole yksinkertaista, mutta työelämässäkin on jatkuvasti oltava valmis kehittymään ja seurattava aikakauden uusimpia tutkimuksia ja myöskin asiakkaiden toiveita. Positiivista oli kuitenkin se, että toiminnallisuutta hyödynnettiin muilla keinoin, kuten urheilulla, vierailuilla kulttuurikohteisiin sekä käsitöillä. Olisi kuitenkin myös hienoa saada teatteri ja draama sisällytyksi työtapoihin, varsinkin kun sen käytöstä on saatu paljon positiivisia tuloksia erilaisten projektien avulla.

Teatterimenetelmät voisivat tuoda myös mukavaa vaihtelua omaan työhön ja virkistää nuorten lisäksi myös työntekijää. Teatteri kuitenkin vaatii aina omanlaistaan heittäytymistä, joten sekä nuorten että työntekijöiden pitäisi uskaltautua antautua toisten katseille ja mahdollisesti naurulle, toivottavasti positiivisessa mielessä. Vastauksista kuitenkin huokui omanlainen kiinnostumattomuus teatteriin, joten uskon, että suurin tehtävä olisi motivoida työntekijät omaksumaan työhönsä jotain uutta ja erilaista.

Tuloksia teatterin hyödyistä on siis saatu laajalti, mutta enää täytyisi saada myös työntekijät innostumaan tästä yhä enemmän esiin nousevasta taiteenlajista. Tietysti on muistettava, että tämä työtapo ei sovi kaikille, mutta ennen teatterin tuomitsemista, olisi hyvä ensin tutustua siihen ja antaa sille mahdollisuus.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Olennainen osa tutkimustyötä on tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Luotettavuutta voidaan lisätä tarkalla kuvauksella tutkimuksen kulusta, käytetyistä menetelmistä, aineiston hankinnasta sekä analyysin suorittamisesta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta lisää tutkijan tarkka selitys prosessin eri vaiheista koko tutkimuksen ajalta. Tutkimuskysymykset on asetettava selkeästi ja teoreettisen perustan on tuettava tutkimuskysymyksiä. Lisäksi merkittävää luotettavuuden lisäksi on perustelu valitulle aineistolle ja valitun aineiston tarkka kuvaus. (Johansson ym. 2007, 54.)

Tutkimukseni tutkimuskysymykset olen pyrkinyt esittämään selkeästi ja koko prosessi on kuvattu mahdollisimman tarkasti. Perustelin aineiston valintaa, ja käytettyjen aineistojen tulokset on purettu auki raportissa sekä taulukoitu ja liitetty raporttiin liitteinä. Lisäksi kyseinen tutkimus on todettu tarpeelliseksi ja hyödylliseksi työelämässä. Tuloksia voidaan hyödyntää yhteiskunnassa esimerkiksi oman työn kehittämiseen ja uusien projektien kehittämiseen. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus oli vieras menetelmä, joten prosessin aloitus vaati huolellista tutustumista kyseiseen menetelmään sekä useisiin aikaisempiin kirjallisuuskatsauksiin perehtymistä.

Tutkimukseni luotettavuuteen vaikuttaa kuitenkin se, että tein tutkimuksen yksin ja vain yhdestä näkökulmasta. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 232) mukaan tarvittaisiin vähintään kaksi tutkijaa, jotta tutkimuksen valintaa ja tuloksia voidaan pitää pätevinä. Useampi tutkija pystyy tuomaan esiin näkemyseroja, joista voidaan keskustella. Lisäksi jouduin karsimaan paljon raportteja pois rajauksen vuoksi. Tehtäväni oli keskittyä vain suuren rahoituksen saaneisiin pääkaupunkiseudun teatteriprojekteihin, joten pienemmät projektit eivät päässeet mukaan. Tällä tavalla saattoi karsiintua pois oleellistakin tietoa, mutta toteutin toimeksiantajani toivetta projektien rajauksessa. Tutustuin kuitenkin muuten muiden projektin raportteihin nähdäkseni ovatko nekin päätyneet samoihin lopputuloksiin.

Omalle työlleen voi myös tulla sokeaksi, joten luetutin tutkimukseni useaan kertaan täysin eri aloja edustavilla ystävilläni saadakseni palautetta muun muassa selkeydestä, tulosten tulkinnasta sekä kieliasusta. Toisilta saatu kommentointi auttoi kiinnittämään huomiota tekstin yksityiskohtiin laajan kokonaisuuden sijaan.

Luotettavuutta lisäävä tekijä on se, että aikaisemmat tutkimukset sekä projektit ovat päätyneet samoihin tuloksiin kuin katsaukseni aineistot. Tietysti on muistettava, että usein positiiviset tutkimustulokset julkaistaan todennäköisemmin kuin negatiiviset (Luoto 2012). Aikaisempiin projekteihin sekä muihin lähteisiin tutustuessani tuli tällöin olla lähdekriittinen. Kirjoittajat voivat haluta esittää asiansa aina positiivisessa valossa. Tutkijan täytyy pyrkiä käyttämään mahdollisimman kattavia ja tuoreita lähteitä. Aina on syytä tutustua lähteiden kirjoittajien tunnettavuuteen ja arvovaltaan, koska nämä tekijät saattavat vaikuttaa lähteen uskottavuuteen. (Hirsjärvi ym. 2009, 113.) Tutkimuksessa käytin mahdollisimman tuoreita lähteitä niin kirjallisuuskatsauksessa kuin teoriapohjassakin. Teoriapohjassa huolehdin siitä, että kaikki kirjoittajat ovat teatteri- tai sosiaalialan ammattilaisia ja että heillä on vankkaa kokemusta.

Suorittamieni haastattelujen luotettavuutta pyrin lisäämään litteroimalla vastaukset heti haastattelujen päätyttyä sekä esittämällä tarkentavia kysymyksiä haastattelujen aikana. Lisäksi vain yhden kysymyksen esittäminen antoi mahdollisuuden pureutua vastauksen sisältöön kunnolla, ja kaikki haastateltavat tuntuivat vastaavan rehellisesti. Haasteena voidaan pitää sitä, että kaikki eivät puhu totta tai he kaunistelevat asioita miellyttääkseen haastattelijaa (Hirsjärvi ym. 2009, 204). Tiedostin tämän, joten laajensin haastattelijoideni määrää alun suunnitellusta kolmesta seitsemään henkilöön. Kaikki vastaukset eivät myöskään olleet vain positiivisia, joten uskon saaneeni hyvän kokonaiskuvan kyseisten projektien jatkumisen tilasta.

Kirjallisuuskatsaukseen ei vaadita erityisiä tutkimuslupia, koska aineisto muodostuu julkisesti saatavilla olevista raporteista (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Katsaukseni aineisto muodostui raporteista, joiden saaminen on kaikille mahdollista. Kaikkia raporteja ei löydy suoraan internetistä, mutta ottamalla suoraan yhteyttä projektin ohjaajiin, suostui jokainen lähettämään raporttinsa epäröimättä ja vastamaan lisäkysymyksiinkin.

Suurimpia ongelmia eettisyydessä ovat muun muassa tulosten keksiminen, toisten tutkijoiden vähättely sekä suora plagiointi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Tutkimuksessani olen pyrkinyt noudattamaan rehellisyyttä, huolellisuutta, objektiivisuutta sekä kriittisyyttä. Kunnioitin muiden tekemää työtä ja lähteistä on asianmukaiset lähdeviittaukset. Tutkimuksen vaiheet kuvattiin tarkasti ja kattavasti eikä tuloksia ole vääristelty. Olen tutustunut huolellisesti aikaisempiin projekteihin ja tutkimuksiin sekä harkinnut tarkkaan myös käyttämäni analysointimenetelmää. Sisällönanalyysi ei ollut tuttu menetelmä, mutta huolellisen perehtymisen jälkeen koin sen parhaimmaksi ja kattavimmaksi.

Myös tutkimusaiheen valintaa voidaan eettisesti arvioida (Hirsjärvi ym. 2009, 23). Aiheeni valinta perustui sosiaalialan tiedon lisäämiseen, millä voi olla merkitystä taloudellisen ja inhimillisen hyvinvoinnin kannalta. Eri alojen ammattilaiset voivat hyödyntää tutkimustani omaa työtä kehittäessään tai hankkeita suunnitellessaan. Aihe oli myös ajankohtainen ja työelämälähtöinen, mikä lisää hyödynnettävyyttä.

Haastatteluissa säilytin jokaisen haastattelemani anonymiteetin ja litteroin heidän vastauksensa tarkasti totuutta muuttelematta. Huolehdin siitä, että he ymmärsivät, mistä on kyse ja kuka minä olen, ja että heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa, kuinka paljon tietoa saisin raportissani kertoa.

7.3 Ammatillinen kasvu ja jatkokehittämisehdotukset

Tämä teos on ollut ensimmäinen näin laaja tutkimukseni, jonka olen koskaan tehnyt. En omaa aiempia tutkintoja, joissa olisi pitänyt tehdä tieteellinen lopputyö vaan saavuin sosionomikoulutukseen suoraan lukiosta.

Tutkimuksen aikana olen oppinut paljon eri tutkimusmenetelmistä, analysointikeinoista sekä verkostoitumisesta. Vaikka valitsin tutkimusmenetelmäkseni kuvailevan kirjallisuuskatsauksen ja analysointiini sisällönanalyysin, oli minun silti pakko tutustua oikeastaan kaikkiin muihinkin menetelmiin. Kirjallisuuskatsaus oli helppo päättää tutkimusmenetelmäksi, mutta niitäkin on monia erilaisia, joten oikean menetelmän löytäminen ei käynyt kään nopeasti. Eri analysointimenetelmät olivat puolestaan minulle kaikki vieraita, joten oikean tyylin löytäminen vei yllättävän pitkään.

Vieraisiin asioihin tutustuminen on haastanut minut menemään pois mukavuusalueeltani, kuitenkin onnistuneesti. Yli puoli vuotta kestänyt prosessi on myös vaatinut kärsivällisyyttä ja kehittänyt pitkäjänteisyyttäni. Halu ja motivaatio kuitenkin valmistumiseen on ajanut minua eteenpäin.

Olen oppinut myös sen, että kaikki ei aina suju suunnitelmien mukaan. Uskoin saavani haastattelut suoritettua jo ennen kesää, mutta kesäloman vuoksi en saanutkaan kaikkia haastateltaviani kiinni. Lisäksi en saanut yhteenkään sähköpostiini vastauksia useista lähetyskerroista huolimatta, joten tämä vaati minua hieman muuttamaan haastattelutaktiikkaani. Onneksi kaikki kuitenkin päättyi parhain päin.

Epävarmuuden sietokykyäni on kasvanut ja olen oppinut myös olemaan ylpeä itsestäni ja saavutuksistani. Olen järjestelmällinen ihminen ja nautin huolellisesta suunnittelusta, mikä näkyi heti tutkimusta aloitettaessa. Ensiksi suunnittelin alustavaa sisällysluetteloa ja lähdin pohtimaan teoriaosuuksien otsikoita, jotka vastaisivat tutkimuskysymyksiini. Otsikoiden alle oli helppoa lähteä kokoamaan kattavaa teoriapohjaa, jota voisi myös muokata prosessin edetessä.

Aluksi kirjallisuuskatsaus ei tuntunut yhtään omalta alaltani. Ensimmäisen suunnitelman mukaan minun piti lähteä testaamaan jotain taidelähtöistä menetelmää asiakkaiden kanssa ja pyytää heiltä palautetta sen toimivuudesta. Tulimme toimeksiantajani kanssa siihen tulokseen, että tällaisia tutkimuksia on tehty paljon, joten ehkä pitäisikin suunnata huomio vanhoihin tutkimuksiin. Aluksi kirjallisuuskatsaus tuntui tylsältä, mutta nyt voin

vain suositella kyseistä menetelmää kaikille. Olen saanut koko ajan työskennellä hyvin itsenäisesti omien aikataulujeni mukaan enkä ole ollut sidottu mihinkään harjoittelupaikkaan. Lisäksi sain valita itselleni mielenkiintoisen aiheen eli teatterin, joten työskentely hyvinvoinnin, nuoruuden ja teatterin teemojen ympärillä on ollut mielekästä.

Koen siis saaneeni paljon lisää vahvistusta ammatilliseen osaamiseeni. Opin myös eettisiä käytäntöjä toisten kirjoittamia töitä ja raportteja kohtaan, ja säilytin myös haastattelieni henkilöiden anonymiteetin. En myöskään ole kauhistunut opinnäytetyön työn määrästä vaan suunnittelen jo uusia jatko-opintoja. Toivon todella paljon, että joku muukin innostuu tekemään kirjallisuuskatsauksia vanhoihin projekteihin. Uusia projekteja kehitetään jatkuvasti, mutta kuinka usein pysähdytään kokoamaan yhteen vanhojen projektien tuloksia? Suorittamani kartoituksen voi myös suorittaa paljon laajemmassa mittakaavassa eri kohtia painottaen, kuten osallistujien ikää, paikkakuntaa tai rahoitusta.

Toinen tutkimuskysymykseni oli, miten toiminta on jatkunut projektin päättymisen jälkeen, ja näin jälkikäteen olisin melkein halunnutkin käyttää enemmän aikaa tällaiseen kartoitukseen. Vastaukset olivat todella erilaisia eikä niitä voinut arvailla lainkaan ennen haastatteluja. Siksi annankin vinkin, että yksi tuleva toimeksianto voisi sisältää kysymyksen, miten projektia on jatkettu varsinaisen projektin päättymisen jälkeen ja onko menetelmiä omaksuttu omaan työhön. Suunnitelmissani on ehkä palata itse näihin kysymyksiin joskus jatko-opinnoissani.

LÄHTEET

- Balme, C. 2012. *The Cambridge Introduction to Theatre Studies*. Cambridge: University Press.
- Berg, N.; Huurre, T.; Kiviruusu, O. & Aro, H. 2011. Nuoruusiän huono-osaisuus ja sen kasautumisen yhteys kuolleisuuteen. *Seurantatutkimus 16-vuotiaista nuorista. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 2011: 48, 168–181.
- Fagerholm-Åsten, M. 2014. *Kultur 14. Slutrapport*.
- Heikkinen, H. *Ajattele toimien. Kohti draamakasvatuksen syvempää ymmärtämistä*. 2017. Tampere: Juvenesprint.
- Helin, M. Muutos – uhka vai mahdollisuus? Ilmarinen. Parempaa elämää. Viitattu 8.11.2017. <http://parempaaelamaa.org/2017/09/25/muutos-uhka-vai-mahdollisuus/>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*.
- Häkämies, A. 2007. *Metodilla on merkitys – muodolla on mieli. Draamatyöskentely mielenterveystyön ammattikasvatuksessa. Akateeminen väitöskirja. Kasvatustieteiden laitos. Tampere: Tampere University Press*.
- Johansson, K.; Axelin, A.; Stolt, M. & Ääri, R. (toim.) 2007. *Kirjallisuuskatsaukset – huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turku. University of Turku*.
- Kaartinen, V. & Sura S. (toim.) *Draama ja kasvatustieteet. Opas koulun draamatyöskentelyyn*. 2006. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kangasniemi, M.; Utriainen, K.; Ahonen, S.; Pietilä, A.; Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4), 291–301.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009 *Tutkimus hoitotieteessä*. Helsinki: WSOY.
- Karkkulainen, M. 2011. *Siivet selkään, draamakengät jalkaan – Kohtaamisia draaman pedagogisilla näyttämöillä*. Helsinki: Draamatyö 2011.
- Karppinen, S.; Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2008. *Nuoret ja taide – ilolla ja innolla, uhmalla ja uhollla – Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta*. Helsinki: FINN LECTURA Ab.
- Kinnunen, S. 2011. *Murrosikäinen perheessä. Tasapainoilua tilan ja rajojen välissä*. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Komu, T. & Kontunen, R. 2015. "JOSKUS VAIN KETUTTAA" Nuorten koettu hyvinvointi Savonlinnassa. *Opinnäytetyö. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma YAMK*. Viitattu 15.5.2017. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/93551/Komu_Tiia-Kontunen_Raija.pdf?sequence=1
- Korhonen, A. 2017. "Jos se ois ollu tylsää, oisin lähteny heti vetää" Teatteri ILMI Ö:n Sytytin-hanke kahdessa lastenkodissa ja niiden yhteydessä olevissa erityiskouluissa. *Opinnäytetyö. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu*. Viitattu 9.11.2017. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130618/Korhonen_Anne.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Korhonen, P. & Østern, A. (toim.) 2001. *Katarsis. Draama, teatteri ja kasvatustieteet*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Lasten ja nuorten säätiö 2017a. Myrsky. Myrsky tuo nuorille voimaa ja rohkeutta löytää oma polkunsu. Viitattu 15.5.2017. <http://www.nuori.fi/toiminta/myrsky/>
- Lasten ja nuortensäätiö 2017b. Sytytin. Viitattu 22.10.2017. <http://www.nuori.fi/projektit/sytytin/>
- Lasten ja nuorten säätiö 2017c. *Jalanjälki*. Viitattu 22.10.2017. <http://www.nuori.fi/projektit/jalanjalki/>
- Lavaste, S.; Rautavuoma, S. & Sirén, K. 2015. *Avoin näyttämö – Käsikirja teatterin uudistajille. Teatteri 2.0*. Tampere: Eräsalon Kirjapaino Oy.

- Lehtikangas, M. 2012. Väestöliitto. Murkkumanuaali. Tietoa ja vastauksia teinin vanhemmille. Helsinki: V-L markkinointi.
- Leino-Kilpi, H. 2007. Kirjallisuuskatsaus – tärkeää tiedonsiirtoa. Teoksessa. Johansson, K.; Axelin, A.; Stolt, M. & Ääri, R. (toim.). Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turku. University of Turku.
- Lindqvist, M.; Kopakkala, A.; Nieminen, S.; Sura, S. (toim.); Tuomisto, M.; Santasalo, H.; Eklund, K.; Janhunen, T. (toim.); Tervämäki, P.; Tarkiainen, L.; Salomäki, J. & Partanen-Hertell, M. 2005. Miten käytän toiminnallisia menetelmiä? Psykodraaman ohjaajat kertovat. Pieksämäki: RT-Print Oy.
- Luopa, P.; Kivimäki, H.; Matikka, A.; Vilkki, S.; Jokela, J.; Laukkarinen, E. & Paananen, R. 2014. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013. Kouluterveyskyselyn tulokset. Raportti 25/2014. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 14.7.2017. <http://www.julkari.fi/handle/10024/116692>
- Luoto, R. 2012. Aikakauskirja Duodecim. Julkaisuharha - lääketieteellisen tiedon akilleenkantapää. Viitattu 16.10.2017. <http://www.duodecimlehti.fi/lehti/2012/5/duo10120>
- Luoto, R. 2012. Julkaisuharha – lääketieteellisen tiedon akilleenkantapää. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Viitattu 8.11.2011. <http://www.duodecimlehti.fi/lehti/2012/5/duo10120>
- Marttunen, M.; Huurre, T.; Strandholm, T. & Viialainen, R. (toim.) 2013. Nuorten mielenterveyshäiriöt. Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille. Viitattu 19.7.2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110484/THL_OPA025_2013.pdf?sequence=1
- Myrsky 2017. Projektit. Viitattu 19.9.2017. <http://www.nuori.fi/toiminta/myrsky/>
- Nurmi, J.; Ahonen, T.; Lyytinen, H.; Lyytinen, P.; Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOYpro.
- Paronen, S. 2011. Rajan nuoret. Nuorten vapaa-ajan viettäminen kauppakeskus Rajalla på Gränsenillä Torniossa. Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Viitattu 31.3.2017. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/27120/Saija_Paronen.pdf?sequence=1
- Piironen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Välittämisen pedagogiikka. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Ratvio, R. 2011. Draaman ja soveltavan teatterin menetelmien luonne–havaintoja Kansalaisnavigointia metropolissa -hankkeen itsearviointi- ja kehityskyselyn laadullisesta osiosta. Viitattu 9.5.2017. <http://www.helsinki.fi/~ratvio/Kansalaisnavigointi-arviointikysely-analyysi-RR.pdf>
- Sinivuori, P & Sinivuori, T. 2007. Esiripusta arvoihin, toiminnallinen draamakasvatuskirja. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2015. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Toimintaohjelman 2010-2014 lopuraportti. Viitattu 31.3.2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125920/URN_ISBN_978-952-00-3578-5.pdf?sequence=1
- Suomen mielenterveysseura. Identiteetti – Kuka minä olen? Viitattu 14.7.2017. <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/identiteetti-kuka-min%C3%A4-olen>
- Suomen teatterit ry. Toimintakertomus 2015. Viitattu 23.7.2017. <http://www.suomenteatterit.fi/wp-content/uploads/2016/08/Toimintakertomus-2015-Suomen-Teatterit-ry.pdf>
- Suomi Finland 100. 2017. Taide ja kulttuuri. Suomineito 2017 – moniääninen yhteisöteatteriprojekti. Viitattu 23.7.2017. <http://suomifinland100.fi/project/suomineito-2017-moniaaninen-yhteisoteatteriprojekti/>
- Teatterikeskus 2017a. Suomalainen teatterikenttä. Viitattu 23.7.2017. <http://www.teatterikeskus.fi/kulttuuri-politiikka/kentta>
- Teatterikeskus 2017b. Esittely. Viitattu 23.7.2017. <http://www.teatterikeskus.fi/>
- THL 2015a. Hyvinvointi- ja terveyserot. Hyvinvointi. Viitattu 15.5.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

- THL 2015b. Hyvinvointi- ja terveyserot. Nuoret. Viitattu 15.5.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>
- THL 2016. Nuorten mielenterveys. Viitattu 19.7.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/lasten-ja-nuorten-mielenterveys/nuorten-mielenterveys>
- Tilastokeskus 2017. Tiedonkeruumenetelmän valinta. Etusivu>Tuotteet ja palvelut>Tiedonkeruu. Viitattu 14.7.2017. http://www.stat.fi/tup/htpalvelut/haastutk_toiminta_tiedonkeruu.html
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu laitos. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turun yliopisto 2011. Olemisen monet tarinat. The Many Stories of Being. Viitattu 25.8.2017. <http://www.utu.fi/fi/Ajankohtaista/mediatiedotteet/arkisto/c0b54659.html>
- Turunen, I. 2015. Suomen Geronomiliitto ry. Kuulluksi tulemisen tärkeydestä. Viitattu 9.5.2017. <http://www.suomengeronomiliitto.fi/blogi/2015/03/23/9>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. www-dokumentti. Viitattu 1.10.2017. http://www.tenk.fi/si-tes/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tutkivan teatterityön keskus 2010. YLÖS – Ammattiteattereiden yleisötyön kehittäminen. Viitattu 23.7.2017. <http://www.yleisoty.fi/index.php?page=yloes-hanke>
- University Of Turku 2005. DRAMA – A WAY to social inclusion: Practical process descriptions for drama workers. University of Turku: Centre for extension studies.
- Ventola, M.; Ranta-Ylitalo, & Ekoluoma, R. (toim.) 2013. Osallistava teatteri sosiokulttuurisessa palvelumuotoilussa. Centria ammattikorkeakoulu.
- Virsta. Virtual statistics. Puolistrukturoitu haastattelu. Viitattu 14.7.2017. <https://www.stat.fi/virsta/tke-ruu/04/02/index.html>

Kirjallisuuskatsauksen sisällönanalyysi

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
...Mutta olen saanut uusia ystäviä, opin uusia asioita maailmasta heiltä... kult14	Uusien ystävien avulla näkökulmia			
Kaiken kaikkiaan ryhmän tärkeimpiä hyvinvointivaikutuksia ovat olleet; - Läpielämän kestävät ystävyydet	Pitkäkestoiset ystävyyssuhteet	Ystävyyssuhteet lisääntyneet	Sosiaalinen verkosto laajentunut	
"He olivat hyvin hauskoja! Uusia ystäviä. Opetetaan stomppaamaan"	Ystävät lisääntyneet			
Kuitenkin nuorten haastatteluissa tuli esille, kuinka tärkeää toisten nuorten tuki ja mukanaolo oli ollut koko prosessin ajan. Ryhmäläiset olivat se asia, joka nostettiin ensimmäisenä ja vahvimmin esille.	Ryhmästä tukea ja voimaa			
Opinnäytetyössä osoitetaan taidetyökentelyn vahvistavan myös nuorten positiivista minäkuvaa	Taide minäkuvan kehittäjänä			Hyvinvointivaikutukset
Ilahduttavasti lähes joka prosessissa tapahtui, että joku nuori nousi henkilökohtaisten taitojensa ja rohkeutensa vuoksi esille ja sai osakseen sellaista huomiota ja hyväksyntää, jota ei muutoin yhteisössä ollut saanut.	Ryhmän tuella kohti parempaa itsetuntoa ja -varmuutta	Itsetunnon ja itsevarmuuden kehittyminen	Lisääntynyt itsetunto ja -varmuus	
Nuorten kokema onnistumisen tunne	Onnistumiskokemukset			
...Työpajan kanssa, jossa on käsitelty omia vaikutusmahdollisuuksia, kurkistettu omiin unelmiin ja pelkoihin...	Omien ajatusten käsittelyn mahdollisuus			
Teatterin tavoitteena on ollut syrjäytymisen ehkäisy, ja tämä on onnistunut, ainakin siinä määrin, että osallistujien sosiaalinen verkko on laajentunut ja itsetuottamus parantunut.	Muilta saadun tuen merkitys itsetuntoon ja itsevarmuuteen			
Nuoret kertovat taidetoiminnan antavan uskoa omiin kykyihin sekä luvan haaveilulle.	Taiteen avulla ajatukset lentävät			
Lisäksi sillä on merkitystä itsetunnon vahvistamiseen. Nuoret hyväksyvät itsensä ja kokevat itsensä myös muiden silmissä hyväksytyiksi. Positiivisen palautteen antaminen vahvisti myös nuorten itsetuntoa ja poisti riittämättömyyden tunnetta.	Nuoret pystyivät paremmin hyväksymään itsensä sellaisina kuin ovat			
Ylipäätään nähtiin, että rohkeus näyttää ja uskaltaa tehdä asioita kasvoi, samoin kuin nuorten uskallus olla paljaana, omana itsenään.	Uskallus asettua näkyville kasvoi			
Teatterityön avulla saadaan luotua ryhmistä tiiviitä, turvallisia oppimisympäristöjä jossa on helppo opetella sosiaalisia taitoja.	Hyväksyvä ympäristö tuo turvaa			

Prosessin aikana osallistujat ovat tehneet harjoituksia, jotka rakentavat ryhmädynamiikkaa ja he voivat parantaa kykyjään turvallisessa yhteisössä.	Hyvä ryhmädynamiikka lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta			Hyvinvointivaikutukset
Palautteista parhaimpia on se, että edelleen, vaikka ryhmä on ollut nyt tauolla kaksi vuotta, sitä kysellään uusien ja vanhojen nuorten toimesta.	Ryhmä luo tunnetta vahvasta yhteisöllisyydestä	Vertaistuki ja hyväksyvä ympäristö yhteisöllisyyden edistäjänä	Yhteisöllisyyden tunne ja vertaistuki	
Opinnäytetyössä ilmenee, kuinka taiteentekemisen kautta voidaan mahdollistaa nuorille turvallinen, luova ja paineeton tila "sallivuuden saareke", jossa nuoren ajatukset otetaan vastaan arvotamatta ja tehdään niistä yhdessä taidetta	Turvallinen ja salliva tila, jossa ketään ei syrjitä			
Osallistujilla teatterissa on erilaiset lähtökohdat, ja se on vaatinut sekä kärsivällisyyttä ja suvaitsevaisuutta ryhmän jäsenille, jotta he oppivat ymmärtämään toisiaan ja tekemään yhteistyötä.	Oppiminen siihen, että jokainen on erilainen ja oma persoonansa			
Ydinryhmä hitsautui yhteen vuosien saatossa ja he ovat edelleen ystäviä keskenään, vaikka ryhmä ei tällä hetkellä ole aktiivinen.	Ystävyyssuhteiden ylläpito myös projektin jälkeen on jatkunut	Sosiaalisten suhteiden luominen ja ylläpito lisääntyneet	Sosiaaliset taidot kehittyneet	
Taidetyöskentelyn kautta pystyttiin luomaan uusia kontakteja, ryhmäyttämään nuoria ja kehittämään vuorovaikutustaitoja. Yksi positiivinen havainto oli eriluokan oppilaiden yhdessä tekeminen ja ryhmäytyminen	Ryhmässä yhteistyössä vuorovaikutustaitojen kehittäminen on turvallista			
Parhaimmillaan kuitenkin juuri nämä valmiit sosiaaliset roolit poistuivat taide-toiminnan ansiosta ja antoivat mahdollisuuden uudenlaiseen toimintaan ja vuorovaikutukseen	Ylläpidetystä "johtajan" tai "pahiksen" roolista voitiin luopua			
Kaiken kaikkiaan ryhmän tärkeimpiä hyvinvointivaikutuksia ovat olleet; Elinpiirin avartuminen	Omien ajatusten monipuolistuminen			
"Olen oppinut uusia asioita maailmasta ryhmäläisiltä"	Muiden näkökulmat avartavat omaa ajattelua	Omien ajatusten ja näkökulmien avartuminen	Maailmankuva laajentunut	
Roolityöskentely avasi mahdollisuuksia mennä toisten ihmisten nahkoihin ja lisätä ymmärrystä heistä ja heidän maailmoistaan... Nuorille oli turvallista ja innostavaa kokeilla erilaisia rooleja ja tunteita maailmassa, jossa kaikki oli mahdollista.	Eri roolien avulla monipuolisempi havainnointi maailmasta			
Nuorten oli mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua rakentamaan näytelmää	Mahdollisuus vaikuttaa näytelmän sisältöön	Nuoret saivat äänensä kuuluviin	Kokemus kuuluksi tulemisesta	
Lähtökohtina ilmaisulliselle työskentelylle ovat kysymykset kuten: mistä kymppi luokkalaiset unelmoivat, mitä he pelkäävät, mitä haluaisivat muuttaa ja millaisiin kysymyksiin he haluaisivat saada vastauksen.	Aito halu kuulla nuorten ajatuksia			
...useassa vastauksessa nousi yllätyksenä esille se, kuinka paljon sai itse	Nuorten kokemukset kuulemisesta ja vaikuttamisesta vähäisiä muilla elämän alueilla			

tehdä ja kuinka moneen asiaan pääsi itse vaikuttamaan.				
...nuoret pääsivät ilmaisemaan itseään ja saivat mahdollisuuden tuoda omia ajatuksiaan esille taiteen keinoin.	Nuoret näkyviksi ja kuulluiksi			
Sytytin-hankkeessa tärkeää oli nuorten nähdä ja kuulla tuleminen ja kunkin nuoren työskentely omista lähtökohdistaan käsin.	Aito kuuleminen ja yksilöllinen huomioiminen			
Palkinnoksi he saivat yhteisiä, vaikuttavia kokemuksia ja tunteen siitä, että he osaavat ja pystyvät tekemään asioita loppuun.	Positiiviset kokemukset tukevat kärsivällisyyden kehitystä			
Parhaimmillaan taidetyöskentely mahdollistaa nuorille huippuelämyksiä, jossa he saavat tunteen asioiden hallitsemisesta ja loppuunsaattamisesta yhteisvoimin toisten nuorten kanssa.	Toisten tuen merkitys ja myös ryhmäpaineen positiivinen tuki	Taidekokemus kasvatti kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä	Pitkäjänteisyyden kehittyminen	Hyvinvointivaikutukset
Taidetoiminnalla nähtiin olevan vaikutusta pitkäjänteisyyden ja osallistumisen vahvistumiseen.	Taide vaatii kärsivällisyyttä			
Lisäksi toiminnan nähtiin tarjoavan mahdollisuutta nuorten itseymmärryksen lisäämiseen heidän kehitellessään esitysten sisältöjä, näytelmän juonia ja laulujen sanoja. Tämä koettiin erityisen tärkeäksi murrosikäisen nuoren identiteetin kehitykselle.	Oman itsensä pohtiminen. Kuka olen? Mistä tulen? Mihin olen menossa?	Nuoruusiän identiteetti pystyi kehittämään ja muotoutumaan	Identiteetin muodostuminen	
Ryhmä auttoi nuoria löytämään oman identiteettinsä ja helpotti omien vahvuuksien löytämistä	Ryhmältä tukea itseensä tutustumiseen			

Haastatteluiden sisällönanalyysit

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
"On toteutettu esityksiä vuosittain vuoteen 2015 asti. Nyt tauolla. Ydinryhmä on toteuttanut monologeja yms. tilauksesta."	Ydinryhmä jatkanut esityksiä tauosta huolimatta.	Teatteritoiminta on jatkunut ydinryhmän omasta toimesta		Teatteritoiminta on jatkunut
"Överbyn nuorisoyhdistys ÖBUF r.f. vastasi nuorten rukouksiin ja järjesti projektin nimeltä "Tröskelfri teater", jossa on paljon samoja osallistujia kuin "Hur skall det gå med Fripes?" projektissa."	Nuorten toiveet huomioitiin ja ÖBUF r.f. jatkoi toimintaa uudella projektilla, joka oli sekä uusille että vanhoille osallistujille	Projekti jatkui toisena projektina nuorten sitä pyytäessä.	Toiminta on jatkunut päätymisestä huolimatta	
"Draamaa on käytetty paljon! Yksi ohjaaja on käyttänyt ennen projektia ja käyttää yhä edelleen. Nuoret pitävät todella paljon! Vieras ohjaaja ei ole toiminut kunnolla nuorimme luonteen vuoksi"	Draamaa käytetään aktiivisesti ja ohjaaja on tuttu työpaikan sisältä, joten nuoret luottavat häneen	Draama on jatkuvassa käytössä menestyksekkäästi		
"Yläaste oli todella innostunut hommasta ja projekti valui koulutyöhön"	Opettajat olivat innostuneita ja se tarttui myös oppilaisiin	Draaman käyttöä on jatkettu tunneilla		

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
"Toiminta on jatkunut heikosti, mutta muuhun toiminnallisuuden panostetaan. Käymme paljon museoissa ja näytellyissä ja nuoret ovat olleet kiinnostuneita."	Teatteria ei ole toimitaan sisällytetty, mutta muuten toiminnallisuus on osana työssä suuressakin osassa	Toiminnallisuutta on, muttei teatteria		
"Ei ole jatkunut. Työntekijät olivat sivustakatsojia eivätkä he osallistuneet. Palautte nuorilta jälkeensä on kuitenkin ollut todella hyvää. Suurin osa nuorista on poikia, joten panostamme enemmän urheiluun ja moottoriurheiluun."	Työntekijät eivät ole otaneet teatteria osaksi työtä. Toiminnallisuuden painotus on ollut urheilussa teatteriprojektin positiivisesta palautteesta huolimatta	Teatteria ei ole omaksuttu työhön vaan painopiste on muussa toiminnassa.		
"Projekti ei koulusamme mennyt ihan hyvin. Oppilaat eivät innostuneet eivätkä oppilaat tee mielellään mitään yli koulupäivän. Myöhemmin tuli palautetta, että pääsi teatteriin"	Oppilaiden innostaminen yli koulupäivän menevään työskentelyyn haastavaa	Oppilaiden innostumattomuus	Teatteritoiminta ei ole jatkunut projektin päättymisen jälkeen	Teatteria ei ole omaksuttu toimintaan
"Osa opettajista joutui tekemään paljon extraa eivätkä työ ja palkka kohdanneet"	Opettajien työmäärä lisääntyi paljonkin	Opettajien ylityöt		
"Koulumaailma on aika strukturoitu ja joskus ulkopuolisen voi olla hankala tulla kouluun. Ensin pitäisi ääneen puhua rakenteista, kuten opettajien tunnit, valvonta yms. Osa koki olevansa jonkun väitöskirjaa"	Koulun rakenteiden vuoksi aikataulujen sovittaminen haastavaa kahden ammattikunnan kohdatessa. Hyväksikäytön tunne osalla.	Vaikea sopia yhteisistä pelisäännöistä, jotka sopivat kaikkien aikatauluihin		